

Dette er Kari & Ola

Kvinner og
menn i Norge

Revidert utgave 2010

Hvem er Kari og Ola?

I *Dette er Kari og Ola* presenterer Statistisk sentralbyrå likheter og forskjeller mellom kvinner og menn i Norge innenfor samfunnsområder vi kan beskrive med statistikk. Det er lagt vekt på at publikasjonen skal være lett å lese og forstå. For hvert kapittel er det lagt inn lenker til hvor man kan finne mer informasjon om temaet som presenteres.

Den første utgaven av *Dette er Kari og Ola* kom i 2006 og var skrevet av Jan Erik Kristiansen og Toril Sandnes. Denne utgaven baserer seg i stor grad på den tidligere publikasjonen, men har i tillegg fått med et nytt kapittel om kultur- og mediebruk.

Publikasjonen er utarbeidet av Agnes Aaby Hirsch (red.), Gro Flatebø, Ingrid Modig, Toril Sandnes, Vebjørn Aalandslid, Lotte Rustad Thorsen og Reid Jone Stene. Marit Vågdal og Siri Boquist har stått for design og lay-out.

Oslo/Kongsvinger, januar 2010

Øystein Olsen
Administrerende direktør

Befolkning:	Flest aldrende kvinner	2
Familie og samliv:	Sex og singelliv	4
Fødsler og barn:	Slekters gang	6
Sykdom og sunnhet:	Kvinner sunne, men oftere syke	8
Utdanning:	På skolebenken	10
Arbeid:	Arbeidet adler kvinnen?	12
Lønn:	Lønn som fortjent?	14
Inntekt og formue:	Lønnsomt å være mann?	16
Kultur- og mediebruk:	Kvinner ivrige kulturbrukere	18
Tidsbruk:	Døgnets 24 timer	20
Kriminalitet:	Gjerningsmannen sjelden kvinne	22
Makt og innflytelse:	Mot maktens tinder?	24
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre:	Piotr og Gunilla	26
Indeks for kjønnslikestilling 2009:	Regionale forskjeller i likestilling	28

Flest eldre kvinner

Forventet levealder ved fødselen i utvalgte land. 2007

	Kvinner	Menn
Japan ¹	85,8	79,0
Frankrike	84,8	77,6
Sveits	84,4	79,5
Spania	84,3	77,8
Italia ¹	84,2	78,5
Island	83,4	79,6
Sverige	83,1	79,0
Finland	83,1	76,0
Østerrike	83,1	77,4
Norge	82,9	78,3
Tyskland	82,7	77,4
Belgia	82,6	77,1
Nederland	82,5	78,1
Portugal	82,2	75,9
Hellas	81,8	77,1
Storbritannia	81,8	77,6
Danmark	80,6	76,2
Polen	79,8	71,0
Estland	78,8	67,2
Litauen	77,2	64,9
Latvia	76,5	65,8
Russland ¹	73,2	60,4

¹ 2006.

Kilde: Eurostat. Japan: Japan Statistical Yearbook. Russland: OECD Factbook.

Flest gutter født

Hvert år fødes det litt flere gutter enn jenter – ca. 105 gutter per 100 jenter. Men på grunn av mennenes høyere dødelighet blir dette forholdstallet etter hvert utjevnet. Ved 60 års alder er antallet menn og kvinner omtrent likt, og deretter øker kvinneoverskuddet raskt. Ved 85 år er det om lag dobbelt så mange kvinner som menn.

Kvinner nesten fem år eldre

Kvinnenes lavere dødelighet innebærer at de lever i underkant av fem år lenger enn menn. En nyfødt gutt kan i dag forvente å bli 78,3 år, ei jente 83,0.

Etter annen verdenskrig var forskjellen i levealder mellom kvinner og menn i overkant av tre år. Deretter økte den, særlig fordi hjerte- og kardødeligheten blant menn steg.

I begynnelsen av 1980-årene var aldersforskjellen økt til nesten sju år. Deretter har den sunket til under fem år, blant annet på grunn av den synkende dødeligheten av hjerte- og karsykdommer hos menn.

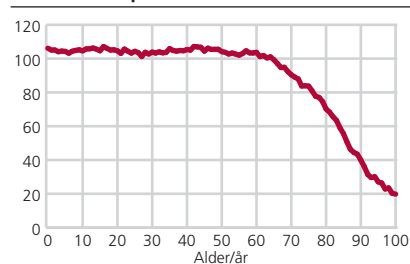
I befolkningsframskrivingene fra 2009 forventes levealderen å stige markert også i årene framover: I alternativet som forutsetter middels økning, antas en gutt som fødes i 2060 å ha en forventet levealder på 87,1 år, mens ei jente kan forvente å leve i 90,3 år. Kjønnsforskjellen blir altså ytterligere redusert – til om lag tre år.

Norske kvinner ikke lenger eldst

Fram til tidlig på 1980-tallet hadde norske kvinner den høyeste forventede levealderen i verden. I dag kan kvinner i en rekke land regne med å leve lenger. På toppen finner vi japanske kvinner med en forventet levealder på nesten 86 år, mens den i Norge er på 83. Også mange andre kvinner (både enkelte søreuropeiske og nordiske) blir nå eldre enn sine norske søstre.

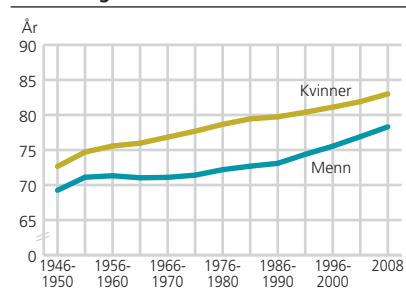
Kjønnsforskjellene i levealder varierer mellom de ulike landene. Island og Sverige har minst forskjell i forventet levealder i Europa, kvinner lever her fire år lenger enn menn. Finland utmerker seg med en større kjønnsforskjell i levealder sammenlignet med andre nordiske land, like stor som i noen av de søreuropeiske landene, sju år. De baltiske landene har de største kjønnsfor-

Antall menn per 100 kvinner. 2009

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Forventet levealder ved fødselen for kvinner og menn

Kilde: Befolkningsstatistikk.

skjellene i levealder i EU, her lever kvinnene elleve og tolv år lenger enn mennene. Russiske kvinner og menn lever kortere enn kvinner og menn i EU-land, og kjønnsforskjellen er også noe større enn i Baltikum.

Eldrebolegen: Flest kvinner

Vi har lenge hørt snakk om den kommende eldrebolegen. Men på en måte kan vi si at den allerede er her: Mens det i 1950 var vel 8 prosent av befolkningen som var 67 år og eldre, er andelen i dag nærmere 13. Først omkring 2020 vil andelen øke ytterligere, til 15 prosent, og til 22 i 2060.

Med minkende forskjeller i levealder vil den eldre delen av befolkningen i framtiden bli litt mindre kvinnedominert, selv om kvinnene fortsatt vil være i flertall.

Mobile kvinner

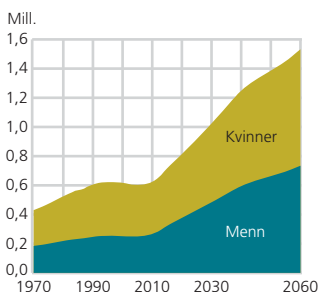
På landsbasis er det altså litt flere menn enn kvinner opp til 60 års alder, men det finnes likevel store regionale forskjeller i enkelte aldersgrupper. Dette henger sammen med menns og kvinners ulike flyttemønstre: Unge kvinner flytter, mens menn oftere blir boende. Kvinner flytter fra de minst sentrale kommunene til tettsteder og byer, noe som resulterer i et kvinneunderskudd i denne aldersgruppen i fraflyttingsområdene.

På landsbasis er det et kvinneunderskudd på 4 prosent i aldersgruppen 20-39 år (104 menn per 100 kvinner). Men dette varierer mye mellom ulike typer kommuner. Mens det i landbruks- og fiskerikommuner i 2009 var om lag 108 menn per 100 kvinner i denne aldersgruppen, var det en jevnere kjønnsbalanse i sentrale tjenesteytingskommuner, med 102 menn per 100 kvinner.

Ser vi på enkeltkommuner, blir forskjellene enda større: I én kommune bor det dobbelt så mange menn som kvinner i alderen 20-39 år (207 per 100 kvinner), mens det i andre enden av skalaen er én kommune med et stort mannsunderskudd, bare 68 menn per 100 kvinner. Dette er imidlertid spesielle tilfeller. I de fleste andre kommunene varierer det mellom 90 og 130 menn per 100 kvinner.

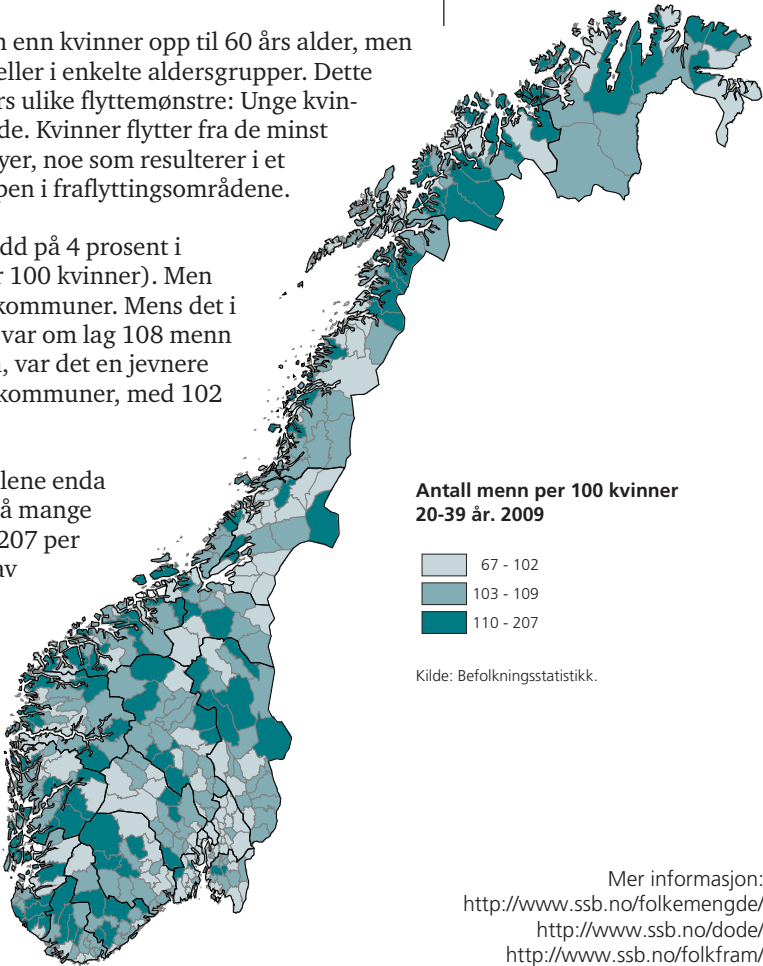
Fordi kjønnsproporsjonen i utgangspunktet er litt skjev, er det langt flere kommuner som har et mannsoverskudd enn det er kommuner med kvinneoverskudd.

Eldrebolegen: Antall kvinner og menn 67 år og over¹

¹ Framskrivning basert på middels nasjonal vekst (Alternativ MMMM).

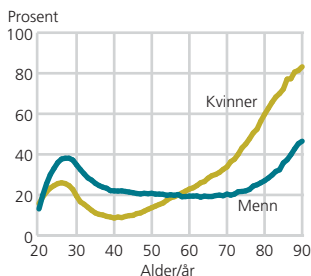
Kilde: Befolkningsstatistikk.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/folkemengde/>
<http://www.ssb.no/dode/>
<http://www.ssb.no/folkfram/>

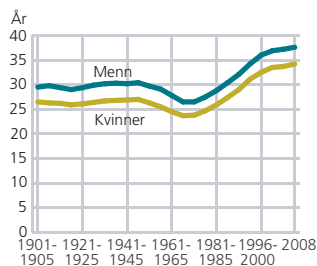
Sex og singelliv

Andel menn og kvinner 20 år og over som bor alene. 2009

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Gjennomsnittsalder ved ekteskapsinngåelsen

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Flere eldre kvinner enn menn bor alene

Perioden etter annen verdenskrig var kjernefamiliens storhetsperiode. Mange ekteskap ble inngått, og andelen enpersonhusholdninger sank svakt. Fra begynnelsen av 1970-tallet sank ekteskapsfrekvensen, samtidig som antall skilsmisser økte. Til sammen har dette ført til mer enn en dobling av andelen enpersonhusholdninger: 40 prosent av husholdningene består nå av aleneboende, og aleneboende utgjorde 18 prosent av hele befolkningen per 1.1.2009.

I befolkningen som helhet er det ingen vesentlig forskjell på andelen menn og kvinner som bor alene. Men i aldersgruppen opp til og med 44 år er det flere aleneboende menn enn kvinner, mens de enslige kvinnene er i flertall i den eldre delen av befolkningen. I aldersgruppen 45-66 år er det omtrent like mange aleneboende kvinner som menn.

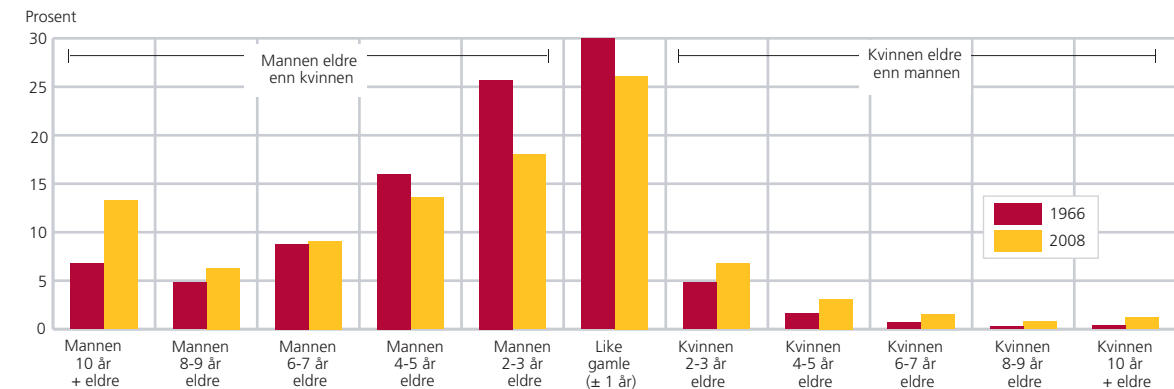
Singel i stan

I byer og sentrale strøk er det vanligere å bo alene enn i mindre sentrale strøk, dette gjelder både for kvinner og menn. I de mest sentrale kommunene bor 27 prosent av menn 20-59 år alene, mens tilsvarende andel for kvinner i samme kommuner er 17 prosent. I de mindre sentrale kommunene er det et noe større overskudd av enslige menn i aldersgruppen 20-59 år. Her bor to av ti menn alene, mens det samme gjelder kun én av ti kvinner.

Samliv: Større aldersforskjeller – begge veier

Tradisjonelt har aldersforskjellen ved ekteskapsinngåelse vært relativt stor: Menn har vært tre til fire år eldre enn kvinner. Med økende likestilling på ulike områder, som for eksempel utdanning og yrkesdeltakelse, skulle man kanskje tro at denne aldersforskjellen ville avta. Men det synes ikke å være tilfelle: I løpet av 50 år har aldersforskjellen endret seg lite. Etter en nedgang fram til slutten av 1960-tallet har gjennomsnittlig alder ved ekteskapsinngåelsen økt kraftig for både menn og kvinner, men aldersforskjellen består. På

Inngåtte ekteskap etter aldersforskjell. 1966 og 2008

Kilde: Befolkningsstatistikk.

begynnelsen av 1970-tallet var gjennomsnittlig alder ved ekteskapsinngåelse 27 år for menn og 24 år for kvinner. I 2008 var dette økt til 38 år for menn og 34 år for kvinner, en økning som i stor grad skyldes at mange er samboere før de gifter seg.

Slike gjennomsnittstall sier imidlertid ikke noe om aldersforskjellene i de enkelte ekteskapene, og ser vi på fordelingen, finner vi at det siden 1966 har vært en betydelig økning i spredningen: Det er blitt flere ekteskap med relativt store aldersforskjeller. Andelen ekteskapsinngåelser hvor mannen er mer enn ni år eldre enn kvinnen, er nesten doblet. Ellers legger vi merke til den systematiske økningen i ekteskapsinngåelser der kvinnen er eldre enn mannen.

Mer internasjonale ekteskap

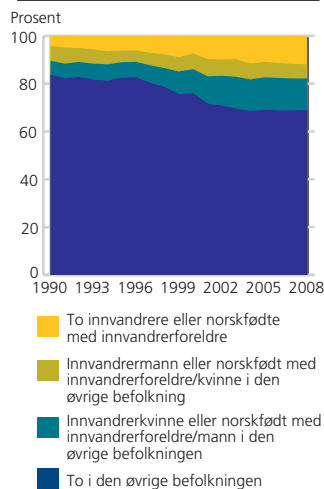
Økende globalisering og internasjonal mobilitet har etter hvert satt preg på det norske ekteskapsmarkedet. I en økende andel av de inngåtte ekteskapene er én eller begge partene innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre. I 1990 var 4 prosent av alle inngåtte ekteskap mellom personer som begge var innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. I 2008 hadde dette økt til 11 prosent. Blant personer i den øvrige befolkningen er det noe vanligere blant menn enn kvinner å gifte seg med en innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre, henholdsvis 13 og 6 prosent av alle inngåtte ekteskap i 2008.

Det er særlig andel giftermål inngått mellom menn i den øvrige befolkningen og kvinnelige innvandrere/norskfødte med innvandrerforeldre som har økt de siste årene, fra 6 prosent av alle inngåtte ekteskap i 1990 til 13 prosent i 2008. De fleste av disse mennene gifter seg med kvinner fra Thailand, Filippinene og Russland. Antall ekteskap mellom kvinner i den øvrige befolkningen og mannlige innvandrere/norskfødte med innvandrerforeldre har vært relativt stabilt de siste årene, 6 prosent av alle inngåtte ekteskap både i 1990 og i 2008. Disse kvinnene gifter seg oftest med menn fra Sverige, Danmark, USA og Storbritannia.

Flere kvinner enn menn inngår partnerskap

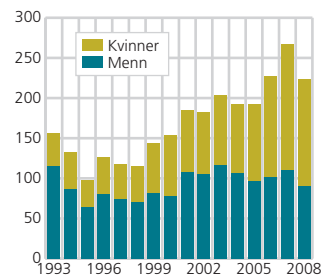
I 1993 ble også partnerskap som samlivsform en del av statistikken, og fram til 2008 ble det til sammen registrert 2 700 inngåtte partnerskap. De første årene var det en klar overvekt av mannlige partnere, men siden 2006 har kvinnene vært i flertall. I overkant av 200 partnerskap ble inngått i 2008.

Ekteskapsinngåelser etter ektefellenes innvandrerbakgrunn

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Antall inngåtte partnerskap

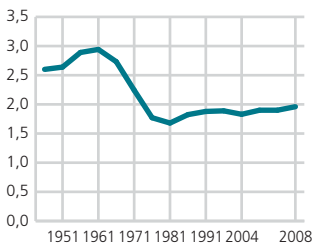
Kilde: Befolkningsstatistikk.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/familie/>
<http://www.ssb.no/ekteskap/>

Slekters gang

Samlet fruktbarhetstall

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Samlet fruktbarhetstall

Gjennomsnittlig antall levendefødte barn per kvinne i løpet av livet, hvis fruktbarhetsmønsteret i perioden gjelder i hele kvinnens fødedyktige periode og dødsfall ikke forekommer.

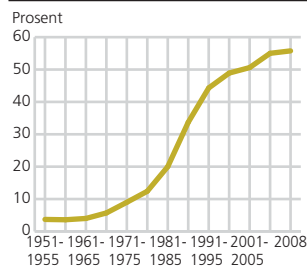
Samlet fruktbarhetstall i utvalgte land. 2007

Island	2,09
Irland	2,01
Frankrike	1,98
Norge	1,90
Sverige	1,88
Storbritannia ¹	1,84
Danmark	1,84
Finland	1,83
Hellas	1,41
Spania	1,40
Tyskland	1,37
Italia ¹	1,35
Portugal	1,33
Polen	1,31

¹ 2006.

Kilde: Eurostat.

Andelen barn født utenfor ekteskap

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Lav fruktbarhet ...

Etterkrigstidens babyboom varte til midten av 1960-tallet og ble avløst av en nedgang som nådde bunnen på begynnelsen av 1980-tallet. Deretter økte fruktbarheten igjen noe, og har de siste årene ligget på om lag 1,9 barn per kvinne. I 2008 var fruktbarheten nesten 2,0, den høyeste siden 1975.

Ser vi bort fra inn- og utvandring, må det samlede fruktbarhetstallet i et land være ca. 2,1 for at folketallet ikke skal synke på lengre sikt. I Norge har vi nå ligget under dette nivået siden midten av 1970-tallet.

Andelen barnløse kvinner holdt seg lenge stabil. For kvinner født i perioden 1935 til 1950 var i underkant av 10 prosent av 45-åringene barnløse. Denne andelen økte til 12 prosent blant kvinner født i 1960. Andelen 45 år gamle menn uten barn er langt høyere enn tilsvarende andel for kvinner. Og stadig flere menn forblir barnløse. Av menn født i 1940 var 14 prosent barnløse ved 45 år, og denne andelen økte til 21 prosent blant menn født i 1960. Dette innebærer at en stor (og økende) andel menn får barn med flere kvinner.

... men høy sammenlignet med andre land

De siste tiårs fruktbarhetsfall er et generelt fenomen i den vestlige verden, og Norge er faktisk et av de landene som har hatt den høyeste fruktbarheten de siste årene. Portugal og Polen har lavest fruktbarhet blant EU-landene, ned mot 1,3. Høyest fruktbarhet finner vi på Island og i Irland, med over 2,0.

Når fødselstallene i Norge fortsatt er relativt høye, antas dette blant annet å henge sammen med høy barnehagedekning og en ordning med foreldre-stønad ved fødsel som gjør det lettere for kvinner å kombinere yrkesdeltakelse og barn. For barn født fra og med 1. juli 2009 ble permisjonstiden utvidet med to uker, til 46 uker med full lønn eller 56 uker med 80 prosent lønn.

To av tre kvinner med rett til slik permisjon velger en ordning med 80 prosent lønn. En økende andel kvinner velger imidlertid ordningen med kortere permisjonstid og full lønn.

En del av fødselspermisjonen er øremerket far (fedrekvoten), og denne ble utvidet fra seks til ti uker for barn født etter 1. juli 2009. Tre av fem fedre med foreldrepenger i første halvår 2009 tok ut seks uker eller mer. Hvorvidt fedre tar ut hele fedrekvoten, varierer mellom ulike landsdeler. Av menn bosatt i Oslo med foreldrepenger tok sju av ti fedrekvoten eller mer. I Aust-Agder var det vel fire av ti som hadde tilsvarende uttak.

Bruken av kontantstøtte har sunket siden ordningen ble innført: Bare 34 prosent av ett- og toåringer mottok kontantstøtte i 2009, sammenlignet med 75 prosent i 1999.

Mer enn halvparten fødes utenfor ekteskap ...

Mer enn halvparten av alle barn fødes nå utenfor ekteskap (56 prosent i 2008), sammenlignet med bare vel 3 prosent på 1950-tallet. Den største øk-

ningen fant sted på 1970- og 1980-tallet, og økningen har nå avtatt noe. Det store flertallet av dem som fødes utenfor ekteskap har imidlertid samboende foreldre, bare 12 prosent fødes av enslige mødre. Av de førstefødte ble 52 og 17 prosent født av henholdsvis samboende eller enslige mødre. Når barn nummer to kommer, er foreldrene oftere gift.

... og flest i nord

Flest fødsler utenfor ekteskap finner vi i de tre nordligste fylkene og Trøndelag, færrest i Agder og Rogaland. Også i Europa finner vi et klart nord-sør mønster: Island topper listen, fulgt av Sverige og Norge. I mange søreuropeiske land er barn utenfor ekteskap fortsatt et relativt sjeldent fenomen.

Førstegangsfødende 28-åringer

Fram til 1970 ble mødrene stadig yngre, men med økende utdanning og yrkesaktivitet begynte fødealderen å stige. Siden begynnelsen av 1970-tallet har gjennomsnittlig fødealder økt med om lag fire år, til 30,3 år. Fedrene er i gjennomsnitt tre år eldre. I 2008 var kvinnens gjennomsnittsalder ved første fødsel 28,1 år, dette har vært stabilt siden 2005.

Økningen i alderen for førstegangsfødende er særlig tydelig dersom vi ser på tendensen blant tenåringer. På slutten av 1970-tallet var moren tenåring ved nesten 20 prosent av alle førstefødsler. I dag gjelder dette kun 5 prosent.

Flere flerfødsler

Andelen flerfødsler (hovedsakelig tvillingfødsler) lå lenge på om lag 1 prosent. Fra slutten av 1980-tallet begynte andelen å øke og nærmet seg 2 prosent i 2002. Denne utviklingen hadde trolig sammenheng med mødrenes høyere fødealder og den økte utbredelsen av prøverørsmetoden. Andelen flerfødsler har imidlertid sunket noe de siste årene, til 1,8 i 2008.

Økt andel keisersnitt

De siste 30 årene har andelen fødsler ved keisersnitt økt kraftig: Fra 2 prosent i 1968 til vel 17 i 2008. Den største økningen skjedde på 1970- og 1980-tallet. Etter en utflling på 1990-tallet har andelen igjen steget noe. Det er særlig eldre mødre som føder med keisersnitt, og utviklingen må derfor ses i sammenheng med den markerte økningen i kvinners fødealder. Også den økte andelen flerfødsler kan ha bidratt til flere keisersnitt.

Stabilt antall aborter

Siden 1979 har kvinner i Norge selv kunnet bestemme om de vil avbryte svangerskapet i løpet av de 12 første ukene. Antall aborter toppet seg mot slutten av 1980-tallet, og har siden ligget mellom 14 000 og 16 000 aborter per år eller 13-14 per 1000 kvinner i alderen 15-49 år.

I 2007 ble det utført nær 15 200 svangerskapsavbrudd i Norge, tilsvarende 13,8 per 1000 kvinner i fertil alder. Aborthyppigheten er høyest for kvinner i alderen 20-24 år. Siden 2002 har abortraten økt noe.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/fodte/>

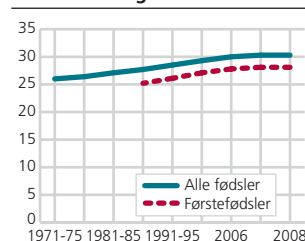
Andel barn født utenfor ekteskap i utvalgte land. 2007

Island	63,8
Sverige	54,8
Norge	54,5
Frankrike	51,7
Danmark	46,1
Storbritannia ¹	43,7
Nederland	39,5
Irland ¹	33,2
Tyskland	30,8
Spania ¹	28,4
Italia	20,7
Polen	19,5
Hellas	5,8

¹ 2006.

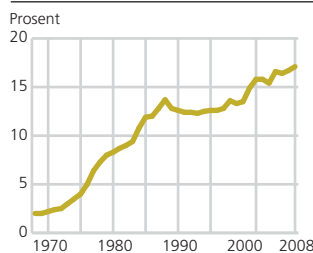
Kilde: Eurostat.

Gjennomsnittlig fødealder. Alle fødsler og førstefødsler

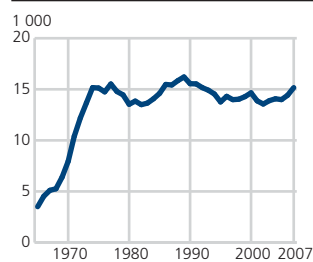
Kilde: Befolkningsstatistikk.

Andelen barn født ved keisersnitt

Kilde: Medisinsk fødselsregister.

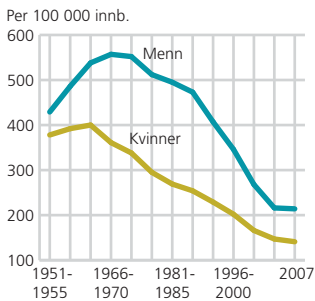
Antall aborter

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Medisinsk fødselsregister.

Kvinner sunne, men oftere syke

Aldersstandardiserte dødelighetsrater, hjerte- og karsykdommer^{1,2}. Kvinner og menn

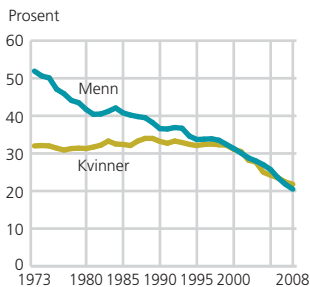

¹ Årsgjennomsnitt for femårsperioden.

² Aldersstandardisert med WHO's europeiske standardbefolkning.

Kilde: Dødsårsaksstatistikk.

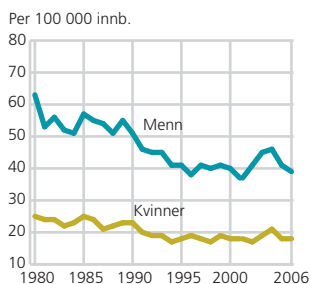
Andel dagligrøykere. Kvinner og menn 16-74 år¹

¹ Treårig glidende gjennomsnitt.

Kilde: Helsestatistikk.

Aldersstandardiserte dødelighetsrater, ulykker¹. Kvinner og menn

¹ Aldersstandardisert etter europeisk standardbefolkning.

Kilde: Dødsårsaksstatistikk.

Kvinner er sykere – menn dør tidligere

I et nøtteskall oppsummerer dette hovedforskjellen på kvinners og menns helse: Menn lever i gjennomsnitt fem år kortere enn kvinner, mens kvinner gjennom hele livet har flere sykdommer og helseplager. Dette tilsynelatende paradokset gis mange forklaringer, både biologiske og sosiale: Menns overdødelighet antas delvis å ha biologiske årsaker, men settes også i sammenheng med ulikheter i livsstil og ulike former for risikoatferd. Kvinners høyere sykkelighet forklares oftest med forskjeller i livsstil og levevilkår, blant annet belastninger knyttet til omsorg og arbeidsliv.

De siste årene har det vært en reduksjon i kjønnsforskjeller når det gjelder levealder. Kan dette være et uttrykk for en utjevning av forskjeller i helse og dødelighet?

Færre dør av hjerte- og karsykdommer – særlig menn

Hjerte- og karsykdommer har lenge vært den viktigste dødsårsaken både blant kvinner og menn. I 2007 skyldtes omtrent 35 prosent av alle dødsfall hjerte- og karsykdommer, flere blant menn enn blant kvinner. Vi ser imidlertid en tydelig nedgang i hjerte- og kardødelighet for både kvinner og menn, og nedgangen har vært mest markant for menn. Denne nedgangen er en medvirkende årsak til økt forventet levealder for både kvinner og menn.

Når det gjelder den andre dominerende dødsårsaken – kreft – har det ikke skjedd store endringer de siste 20 årene, verken for menn eller kvinner. Ett av fire dødsfall i 2007 skyldtes kreft. Særlig i yngre aldersgrupper er kreft en av de viktigste dødsårsakene.

En av fem røyker daglig

Nedgangen i hjerte- og kardødeligheten antas å henge sammen med at færre nå røyker. Andelen menn som røyker daglig, har sunket fra over 50 prosent på begynnelsen av 1970-tallet til 21 i 2008. For kvinner var andelen lenge stabil i overkant av 30 prosent, men den har nå sunket til 21 prosent.

I Sverige er andelen dagligrøykere noe høyere blant kvinner enn blant menn, henholdsvis 17 og 12 prosent i 2006. I de yngre aldersgruppene ser vi imidlertid denne tendensen i flere land: Både i Norge, Sverige og Spania er det flere kvinner enn menn i alderen 15-24 år som røyker daglig. Det kan se ut som om holdningskampanjene de senere årene har fått middelaldrende menn til å slutte, men i mindre grad har fått unge jenter fra å begynne å røyke.

Færre dør i ulykker

På samme måte som for hjerte- og kardødeligheten har det skjedd en gradvis tilnærming mellom kvinner og menn i dødelighet på grunn av ulykker: Fra 1980 har dødelige ulykker blitt sjeldnere både for kvinner og menn, men de er redusert mest for menn.

Flere helseplager blant kvinner

Kjønnsforskjellene når det gjelder sykdom og helseplager kommer til uttrykk på mange måter: Kvinner vurderer noe sjeldnere enn menn sin egen helse som god eller meget god. De oppgir oftere å ha varige sykdommer, spesielt sykdommer som i stor grad påvirker hverdagen.

Kvinner oppgir oftere enn menn å ha sykdommer i nervesystemet, åndedrettsorganene og i skjelett- og muskelsystemet. De rapporterer oftere hodepine eller migræne og smerter i kroppen. Kvinner nevner også oftere psykiske plager og symptomer som søvnproblemer eller nedstemthet og depresjoner. Og de bruker oftere medisiner mot disse plagene.

Kvinnens høyere sykelighet er på en måte paradoks, siden kvinner på mange måter lever et mye sunnere liv enn menn: Det har helt fram til i dag vært færre kvinner som røyker, og kvinner drikker også sjeldnere og mindre alkohol enn menn. Samtidig tyder mye på at de har et sunnere kosthold (de spiser blant annet mer frukt og grønnsaker), de mosjonerer oftere, og er sjeldnere overvektige enn menn.

Lisa går til legen ...

På bakgrunn av at kvinner oftere rapporterer ulike helseplager og symptomer, er det ikke overraskende at de også oftere går til både fastlege og spesialister på og utenfor sykehus. I tillegg oppsøker de oftere akupunktør, massasjeterapeut og alternative behandlere.

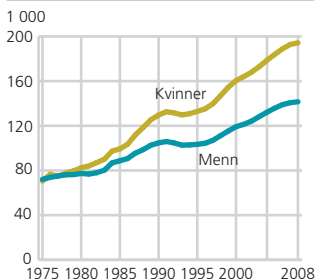
Yrkesaktive kvinner har også et høyere sykefravær. Mens sykefraværet for menn nå er i overkant av 6 prosent av det totale antall dagsverk, er andelen blant kvinner over 9 prosent. Sykdom i forbindelse med svangerskap kan være noe av forklaringen på forskjellen.

... og blir oftere uføretrygdet

Kvinnens helseplager viser seg også i statistikken over uføretrygd. På midten av 1970-tallet var antallet uførepensjonister om lag 140 000, med litt flere menn enn kvinner. I løpet av 1980-årene økte antallet kraftig, særlig blant kvinner. Etter en utflatning har antallet økt igjen siden 1995.

I 2009 var det samlede antallet uførepensjonister 341 400, henholdsvis 198 500 kvinner og 142 900 menn. Når antallet kvinnelige uførepensjonister har økt så markert, må dette ses i sammenheng med den sterke økningen i kvinners yrkesdeltakelse i denne perioden.

**Antall uførepensjonister¹.
Kvinner og menn**

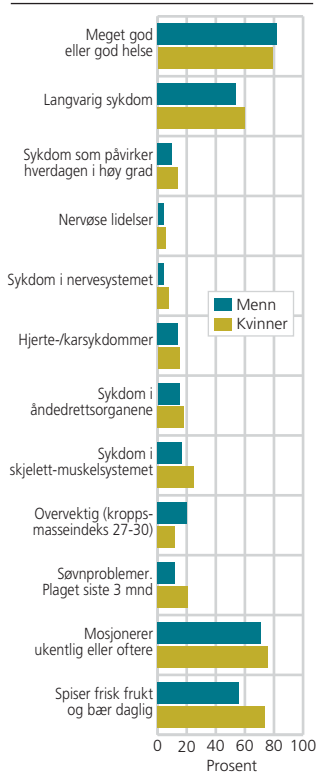

¹ F.o.m. 2004 inkluderer tallene også personer med tidsbegrenset uførestønad.
Kilde: NAV.

Mer informasjon:

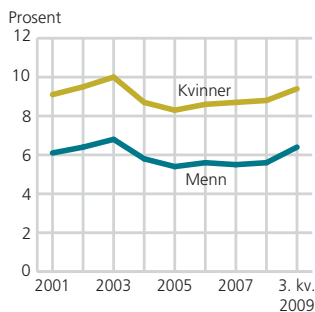
<http://www.ssb.no/dodsarsak/>
<http://www.ssb.no/royk/>
<http://www.ssb.no/helseforhold/>
<http://www.ssb.no/sykefratot/>

**Utvalgte helseindikatorer.
Kvinner og menn 16 år og over.
2008**

Kilde: Levekårsundersøkelsen.

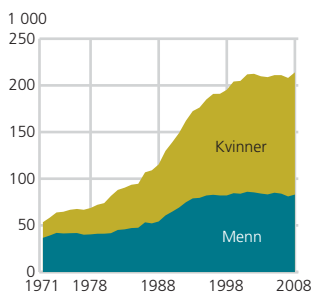
Sykefraværspersent for kvinner og menn

Kilde: Sykefraværstatistikk.

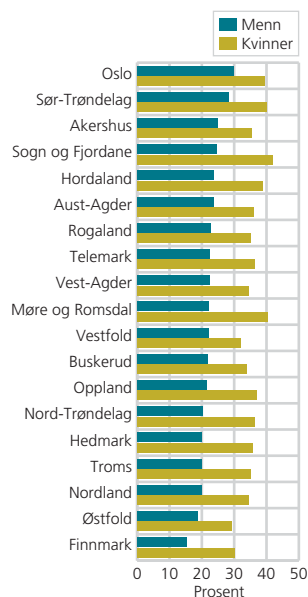
På skolebenken

Antall kvinnelige og mannlige studenter. 1 000

Kilde: Utdanningsstatistikk.

Andelen kvinner og menn 19-24 år i høyere utdanning, etter fylke. 2008

Kilde: Utdanningsstatistikk.

Videregående skole: Ulike valg

Om lag 90 prosent av alle 16-18-åringer er nå i videregående skole, omtrent like mange gutter som jenter. Jentene er i flertall på studieforberedende utdanningsprogram, mens det er flest gutter på yrkesfaglige utdanningsprogram.

Innenfor yrkesfagene velger gutter og jenter i stor grad ulike retninger. På helse- og sosialfag og design og håndverk er ni av ti elever jenter, mens bygg- og anleggsteknikk og elektrofag er helt dominert av gutter. Blant elever som går på studiespesialisering (tidligere allmennfag) er jenter i flertall, med 57 prosent i 2008. Det at jenter og gutter til dels velger forskjellige retninger i videregående skole, ser man igjen i det kjønnsdelte arbeidsmarkedet.

Jenter fullfører videregående opplæring i større grad enn gutter. Blant de som startet i videregående opplæring i 2003, oppnådde 75 prosent av jentene og bare 62 prosent av guttene studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år.

Lisa går til skolen

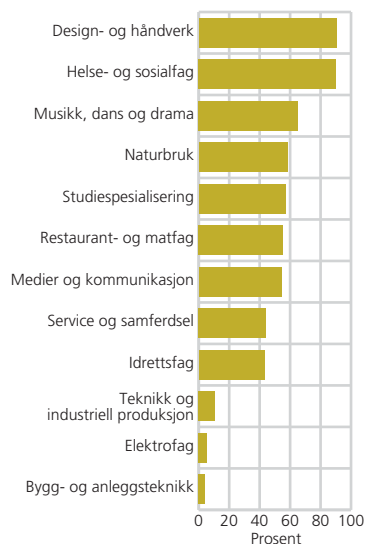
Siden midten av 1980-tallet har kvinner vært i flertall i høyere utdanning, mer enn seks av ti studenter er i dag kvinner. Særlig er kvinnedominansen stor på høyskolene (64 prosent). Mens 39 prosent av kvinner i alderen 19-24 år var i høyere utdanning i 2008, gjaldt dette bare 25 prosent av mennene.

Kvinneflertallet i høyere utdanning er ikke spesielt for Norge, de fleste EU-land (også de nye medlemslandene) følger dette mønsteret.

Kvinner utgjør nå også majoriteten (61 prosent) av de uteksaminerte kandidatene ved universitet og høyskoler. På høyere nivå utgjør kvinnene 55 prosent av kandidatene, og på lavere nivå er andelen 63 prosent. Kvinner utgjør også et flertall av utenlandsstudentene (59 prosent).

Kvinner var høsten 2008 i flertall blant studentene på alle de store fagfeltene bortsett fra på «naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag», hvor to av tre studenter var menn. Størst kvinnedominans var det på «helse-, sosial- og idrettsfag», samt på lærerutdanninger, hvor nesten åtte av ti studenter var kvinner.

Andel kvinner i videregående opplæring, etter utdanningsprogram. 2008

Kilde: Utdanningsstatistikk.

Kvinner fra distriktene

Det tradisjonelle rekrutteringsgrunnlaget for høyere utdanning har vært menn fra sentrale strøk, ofte med foreldre som også har høyere utdanning.

Men dette er i ferd med å endre seg. Med kvinnes inntog har det skjedd en viss geografisk utjevning i søkningen til høyere utdanning. I 2008 var 39 prosent av kvinnene og 25 prosent av mennene i alderen 19-24 år under utdanning (inkludert de som studerer i utlandet). For kvinner varierer denne andelen mye etter bosted, og den er klart høyest i de minst sentrale og mest spredtbygde fylkene, som i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Menns studiefrekvens varierer langt mindre enn kvinners langs en slik regional dimensjon.

Dermed blir også forskjellene mellom menn og kvinner størst i de minst sentrale og mest spredtbygde fylkene. I Sogn og Fjordane er for eksempel andelen kvinner som er studenter 42 prosent, sammenlignet med 25 prosent av mennene. I et annen spredtbygd fylke – Finnmark – er andelen henholdsvis 30 og 15 prosent. I sentrale fylker som Oslo og Akershus er kjønnsforskjellene noe mindre, men også her er det et klart flertall av kvinner som studerer ved høyskoler eller universitet.

Flere kvinner enn menn med høyere utdanning

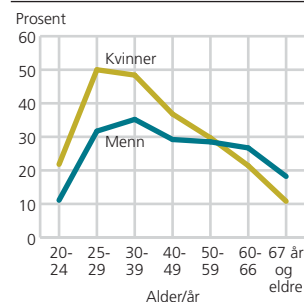
En stadig større andel av befolkningen har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå, dette gjelder både kvinner og menn. Men andelen kvinner med høyere utdanning øker raskere enn andelen menn. I 2008 hadde 29 prosent av kvinnene og 25 prosent av mennene høyere utdanning.

I hele befolkningen er det fremdeles flere menn enn kvinner som har fullført universitetsutdanning av høyere grad (mer enn fire år), henholdsvis 8 mot 5 prosent i 2008. Men siden 2004 har flere kvinner enn menn fullført et høyeregradsstudium. Dersom denne trenden fortsetter, vil det etter hvert også være flere kvinner enn menn med en høyere universitets- eller høyskolegrad.

Stadig flere kvinner på lærerværelset

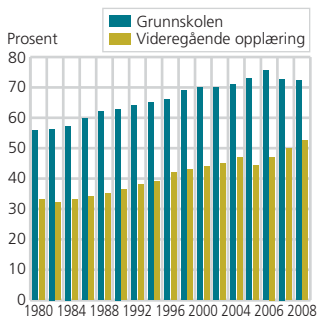
I grunnskolen har kvinner lenge vært i flertall blant lærerne, og andelen er økende: Sju av ti lærere i grunnskolen er kvinner. Også lærerværelsene i videregående skole får flere og flere kvinner; i overkant av halvparten av lærerne på videregående skoler er nå kvinner.

Andelen kvinner og menn med høyere utdanning i ulike aldersgrupper. 2008

Kilde: Utdanningsstatistikk.

Andelen kvinnelige lærere

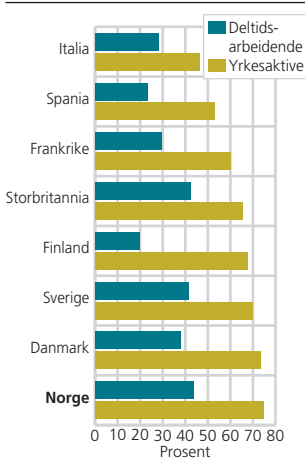

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/utuvh/>
<http://www.ssb.no/utniv/>
<http://www.ssb.no/yrkeaku/>
<http://www.ssb.no/vgu/>

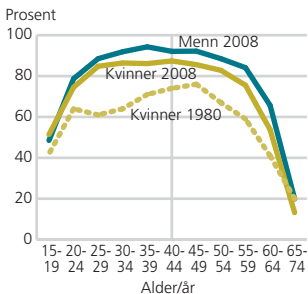
Arbeidet adler kvinnen?

Sysselsatte kvinner 15-64 år og andel i deltid. Utvalgte land. 1. kvartal 2009

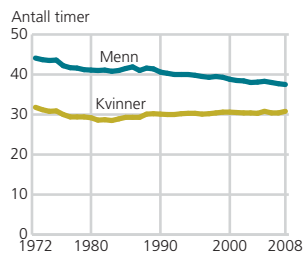
Kilde: Eurostat.

Andel i arbeidsstyrken 15-74 år. Kvinner og menn 2008 og kvinner 1980

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Ukentlig faktisk arbeidstid for sysselsatte kvinner og menn

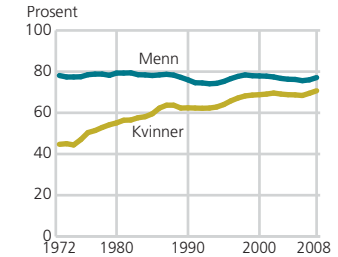
Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Høy deltakelse i arbeidslivet ...

Det er om lag 2,5 millioner sysselsatte mellom 15 og 74 år i Norge, og kvinnene utgjør nå 47 prosent av disse.

Fra begynnelsen av 1970-tallet og fram til slutten av 1980-tallet økte kvinners yrkesaktivitet betraktelig, mens den holdt seg ganske stabil for menn. Under den økonomiske lavkonjunkturen fra slutten av 1980-tallet og fram til 1993 var andelen yrkesaktive kvinner forholdsvis stabil, mens den falt noe for menn. Utover 1990-tallet og fram til i dag har andelen økt for begge kjønn. I 2008 var nesten 71 prosent av kvinnene og 77 prosent av mennene i alderen 15-74 år i arbeidsstyrken.

Andel kvinner og menn i arbeidsstyrken. 15-74 år

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Sysselsettingen blant kvinner i Norge er høy, og sammenlignet med andre land er forskjellen mellom kvinners og menns yrkesdeltakelse liten. Fra 1980-tallet og fram til i dag har spesielt kvinner i alderen 25-40 år blitt mer aktive på arbeidsmarkedet. Dette har sammenheng med økende barnehagedekning og gode velferdsordninger som gjør det enklere å kombinere arbeid med familieliv.

... men mange kvinner jobber fortsatt deltid

Det er en tendens til at land med høy andel sysselsatte kvinner også har en høy andel kvinner som arbeider deltid. Og det er fortsatt langt flere kvinner enn menn i Norge som jobber deltid. Men færre kvinner og flere menn har redusert arbeidstid i dag enn for ti år siden. I 1990 jobbet 48 prosent av kvinnene og 9 prosent av mennene deltid, mot henholdsvis 43 og 13 prosent i dag.

Det er særlig kvinner med flere enn ett barn under 16 år som arbeider deltid. For menn er deltidsarbeid mer vanlig som et tillegg til studier eller mot slutten av arbeidslivet.

Siden 1970-tallet har arbeidstiden for menn sunket fra 44 til 37 timer per uke. For kvinner sank den med tre timer fram til midten av 1980-tallet, men har siden økt. I 2008 lå ukentlig arbeidstid for kvinner på 31 timer.

Flest arbeidsledige menn

Fra begynnelsen av 1970-tallet og fram til lavkonjunkturen i 1983-84 var arbeidsledigheten stabil i underkant av 2 prosent av arbeidsstyrken. Ledigheten var noe høyere for kvinner enn for menn. Da ledigheten steg på 1980-tallet, jevnet kjønnsforskjellene seg ut.

På begynnelsen av 1990-tallet var arbeidsledigheten blitt høyere for menn. I 1993 nådde ledigheten en topp med 6,6 prosent for menn og 5,2 prosent for kvinner.

Det var i første rekke de mannsdominerte næringene som industri og bygg og anlegg som ble rammet av lavkonjunktorene på 1980- og 1990-tallet. Kvinner er i større grad sysselsatt innenfor helsetjenesten, undervisning og omsorg, i offentlig virksomhet. Dette er arbeidsplasser som er lite påvirket av konjunktursvingninger.

I begynnelsen av 2009 var det få arbeidsledige kvinner og menn i aldersgruppen 16-64 år i Norge sammenlignet med andre land i Europa, henholdsvis 2,4 og 3,6 prosent. Av de nordiske landene fulgte Danmark etter, med 4,6 prosent ledighet for kvinner og 5,9 prosent for menn. Sverige hadde høyest arbeidsledighet i Norden, 7,7 blant kvinner og 8,2 blant menn. Spania hadde den høyeste arbeidsledigheten i Europa med 18,1 prosent ledighet for kvinner og 17,0 prosent for menn.

Flest kvinner i offentlig virksomhet

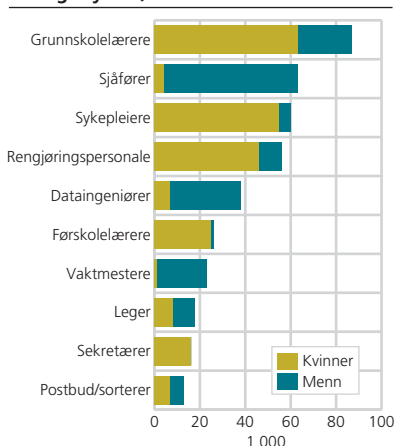
48 prosent av kvinnene og 19 prosent av mennene jobber i dag i offentlig virksomhet, en andel som har holdt seg stabil de siste årene. Kvinner er i stor grad ansatt i kommunene, mens menn er jevnere fordelt på stat og kommune.

Fortsatt manns- og kvinneyrker

Selv om det er en økning i antall kvinner og menn som tar høyere utdanning, er de fleste tradisjonelle når de velger yrke.

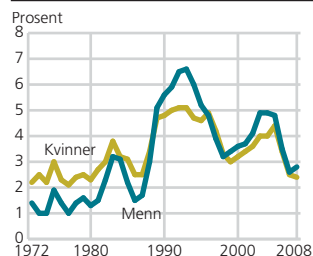
Typiske kvinneyrker er førskole- og grunnskolelærere, sykepleiere, rengjøringspersonale og sekretærer. Typiske mannsyrker er håndverkere, bygge- og anleggsarbeidere, sjåfører og ingeniører. I noen få yrker er det så å si kjønnsbalanse, for eksempel blant psykologer, postbud og markedsførings- og reklamekonsulenter.

Antall sysselsatte kvinner og menn i utvalgte yrker, 15-74 år. 2008

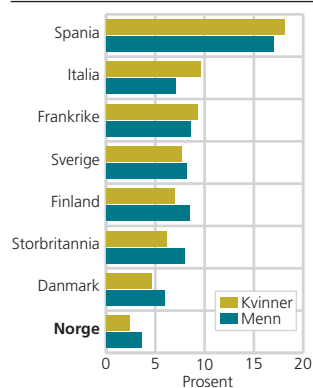
Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Arbeidsledige kvinner og menn 15-74 år. Prosent av arbeidsstyrken

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Arbeidsledighet blant kvinner og menn 15-64 år. Utvalgte land. 1. kvartal 2009. Prosent av arbeidsstyrken

Kilde: Eurostat.

Arbeidsstyrken er summen av sysselsatte og arbeidsledige. **Sysselsatte** er personer med inntektsgivende arbeid. **Arbeidsledige** er personer uten inntektsgivende arbeid, men som forsøker å skaffe seg arbeid og kan begynne i arbeid straks.

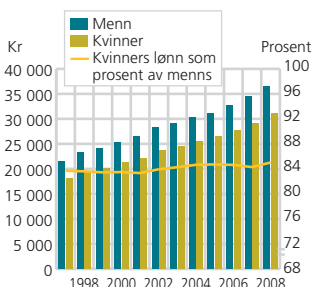
Arbeidstid: Heltid innebærer avtalt arbeidstid på minst 37 timer i uka, samt 30-36 timer når det oppgis at dette utgjør heltid. Deltid er dermed avtalt arbeidstid under 30 timer, samt arbeidstid på 30-36 timer hvor dette ikke er heltid.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/aku/>
<http://www.ssb.no/yrkeaku/>

Lønn som fortjent?

Gjennomsnittlig månedslønn¹ for kvinner og menn

¹ Heltidsekvivalenter.
Kilde: Lønnsstatistikk.

Heltidsekvivalent månedslønn

For å kunne sammenligne heltids- og deltidsansattes lønn omregnes deltidsansattes lønn til heltidsekvivalenter, det vil si det månedslønnen til deltidsansatte ville vært om de jobbet heltid. Dersom ikke annet er presisert, er det heltidsekvivalent månedslønn som omtales her.

Likelønn

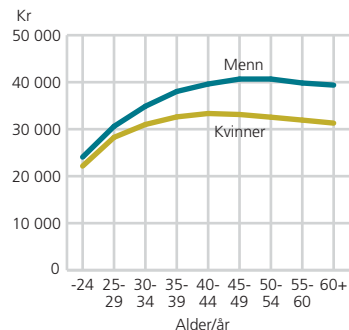
Med likelønn forstås gjerne lik lønn for likt arbeid. Spørsmålet blir da hva som er «lik arbeid» eller «arbeid av lik verdi». Kvinner og menn har ulik arbeidstid, ulik utdanning og arbeider i ulike yrker og bransjer/næringer. Men selv om man tar hensyn til dette, finnes det fortsatt forskjeller, noe som blant annet skyldes store forskjeller i lønnsnivå mellom offentlig og privat sektor.

Lønnsgapet består

I gjennomsnitt tjener kvinner 85 kroner for hver 100-lapp menn tjener, uavhengig av hvorvidt man jobber heltid eller deltid. Både kvinner og menn har opplevd en jevn lønnsøkning siden 1997, men lønnsgapet har vært relativt stabilt.

I snitt hadde menn en månedslønn på 5 400 kroner mer enn kvinner i 2008. Menn tjente 36 500 kroner i måneden, mens kvinner tjente 31 100 kroner. Dersom vi bare ser på heltidsansatte, var lønnsnivået noe høyere for både kvinner og menn, og lønnsgapet er noe mindre enn for alle ansatte sett under ett. Heltidsansatte menn tjente 37 100 kroner i 2008, mens heltidsansatte kvinner tjente 32 300 kroner (inkludert diverse tillegg og bonuser). For hver 100-lapp en heltidsansatt mann tjente, tjente en heltidsansatt kvinne 87 kroner.

Gjennomsnittlig månedslønn¹ for kvinner og menn, etter alder, 2008

¹ Heltidsekvivalenter.
Kilde: Lønnsstatistikk.

Menn større tillegg og mest overtid

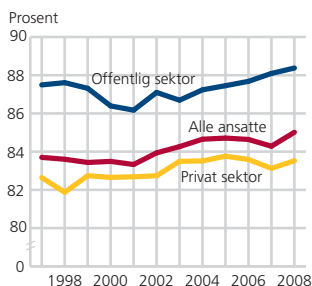
Lønnsforskjellene mellom menn og kvinner forsterkes gjennom at menn oftere både har ulike former for tillegg og bonuser, og at de også får utbetalt større overtidsgodtgjørelse.

Tar vi utgangspunkt i kvinners avtalte lønn eller regulativlønn, utgjorde den 87 prosent av menns i 2008, uavhengig av avtalt arbeidstid. Når ulike tillegg og bonuser/provisjoner inkluderes, reduseres kvinners lønn til 85 prosent av menns. Om vi også inkluderer overtidsgodtgjørelse, synker andelen ytterligere – til 83 prosent.

Større lønnsgap i privat sektor

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn varierer etter sektor, næring, yrke, utdanningsnivå og alder. Dersom man ser på offentlig og privat sektor hver for seg, er lønnsgapet størst innenfor privat sektor, og det er også her man finner de fleste arbeidstakerne. I privat sektor var kvinners andel av menns lønn på 84 prosent i 2008, mot 88 prosent i offentlig sektor.

Kvinner lønn i prosent av menns lønn, etter sektor

Kilde: Lønnsstatistikk.

Økende lønnsgap med alderen

Både for menn og kvinner øker lønnen med alderen. Denne «alderseffekten» er et resultat av ansiennitet og utdanning, men er langt større for menn enn for kvinner. Lønnsøkningen flater ut og reduseres etter at kvinnen har passert 40 år, mens mannens lønn øker fram til 50 år, dermed øker også lønnsgapet. I 20-årene er kvinners lønn 92 prosent av menns, fra fylte 50 år og oppover er den bare om lag 80 prosent. Det kan også være snakk om en «generasjons-effekt». De eldste kvinnene tilhører en generasjon hvor kvinner hadde langt mindre utdanning enn menn.

Skoleverket best

Lønnsgapet varierer mye mellom ulike næringer. I finansnæringen, hvor lønnsnivået er relativt høyt, tjener kvinner minst i forhold til menn. I tillegg har kvinners lønn som andel av menns lønn gått ned de siste årene i denne næringen. I 1997 tjente kvinner 73 prosent av det menn tjente per måned innenfor finansnæringen, mens andelen var nede i 65 prosent i 2008.

Det er i skolen vi finner minst lønnsforskjeller. Her tjente kvinner 97 prosent av hva menn tjente i 2008. To tredjedeler av undervisningspersonalet er kvinner.

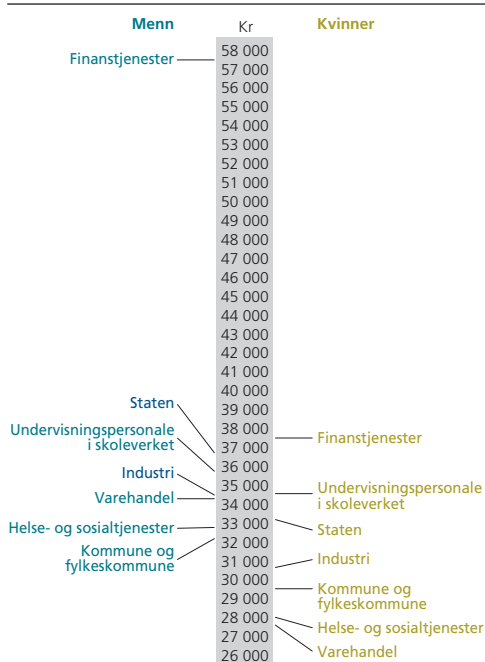
Lønner «kvinneutdanninger» seg?

Både kvinner og menn velger fortsatt såkalte tradisjonelle fag. Kvinner velger for eksempel humanistiske fag, lærerutdanning og helse- og sosialfag, mens menn velger økonomi og tekniske fag. Og denne kjønnssegregeringen er sterkest når det gjelder lavere grads studier. Resultatet av dette gjenspeiles i lønnsstatistikken.

Noe overraskende, kanskje, finner vi at kvinners lønn i prosent av menns er lavest nettopp i gruppen med kort høyere utdanning. Dette har selvfølgelig sammenheng med at menn og kvinner i denne gruppen befinner seg i svært forskjellige yrker og næringer. Mens menn i stor grad arbeider i det private næringsliv som ingeniører og teknikere, arbeider kvinner oftere i offentlig sektor som lærere eller sykepleiere. Også blant de med høyest utdanningsnivå er lønnsgapet større enn blant de med lavere utdanning. Høyere utdanning er ikke noen garanti for likestilling i form av likelønn.

Statistisk sentralbyrå

Gjennomsnittlig månedslønn¹ for menn og kvinner i utvalgte næringer. 2008

¹ Heltidsekvivalenter.
Kilde: Lønnsstatistikk.

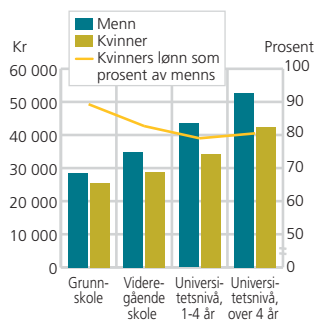
Lønn eller inntekt?

Hva tjener du? Er det lønnen du får på lønsslippen hver måned eller den totale inntekten i løpet av året? I dagligtale brukes ofte lønn og inntekt om hverandre, men i statistikken er det to helt atskilte begrep:

Inntekt er et videre begrep enn lønn. Foruten inntekt fra arbeid inngår blant annet kapitalinntekter og overføringer som bostøtte, barnetrygd, arbeidsledighetstrygd, pensjoner fra folketrygden og sosialhjelp med videre.

Lønn er betalingen man får for utført arbeid. Gjerne knyttet opp til en bestemt tidsenhet, for eksempel timelønn, ukelønn eller månedslønn. I lønnsstatistikken er det vanlig å regne alt om til en full månedslønn for sammenlikningens skyld.

Gjennomsnittlig månedslønn¹, etter utdanningsnivå. Kvinner og menn. 2008

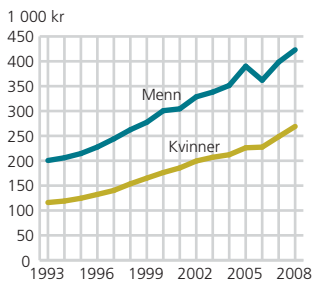

¹ Heltidsekvivalenter.
Kilde: Lønnsstatistikk.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/lonnansatt/>

Lønnsomt å være mann?

Gjennomsnittlig bruttoinntekt. Kvinner og menn

Kilde: Skattestatistikk for personer.

Lønn eller inntekt?

Hva tjener du? Er det lønnen du får på lønsslippen hver måned eller den totale inntekt i løpet av året? I dagligtale brukes ofte lønn og inntekt om hverandre, men i statistikk er det to helt atskilte begrep:

Inntekt er et videre begrep enn lønn. Foruten inntekt fra arbeid inngår blant annet kapitalinntekter og overføringer som bostøtte, barnetrygd, arbeidsledighetstrygd, pensjoner fra folketrygden og sosialhjelp med videre.

Lønn er betalingen man får for utført arbeid. Gjerne knyttet opp til en bestemt tidsenhet, for eksempel timelønn, ukelønn eller månedslønn. I lønnsstatistikken er det vanlig å regne alt om til en full månedslønn for sammenlikningskyld.

Kvinnerns inntekt 64 prosent av menns

I 2008 var gjennomsnittlig bruttoinntekt for alle voksne personer 345 300 kroner. Mens kvinnerns gjennomsnittsinntekt var 269 000 kroner, var menns 423 100.

Som vi har sett tidligere, er heltidssysselsatte kvinners gjennomsnittlige månedslønn nå 87 prosent av menns. Kvinners årlige bruttoinntekt utgjør derimot bare 64 prosent av menns. I 1984 var det tilsvarende forholdstallet 47 prosent, men de siste årene har den relative forskjellen vært stabil.

Når inntektsforskjellene mellom menn og kvinner fortsatt er langt større enn lønnsforskjellene, skyldes dette først og fremst at færre kvinner er yrkesaktive og at kvinner oftere arbeider deltid. I tillegg er et stort flertall av minstepensjonistene kvinner.

Gjennomsnitt eller median?

Menns inntektsfordeling er langt skjevare enn kvinners, noen menn har svært høye inntekter. Derfor kan medianen være et vel så godt mål som gjennomsnittet for å si noe om inntektsforskjellen mellom kjønnene. Medianinntekten er den verdien som deler inntektsfordelingen i to like store grupper, og den var 363 600 kroner for menn og 248 000 kroner for kvinner i 2008. Målt på denne måten øker kvinners inntekt som andel av menns fra 64 til 68 prosent.

Menn større næringsinntekter

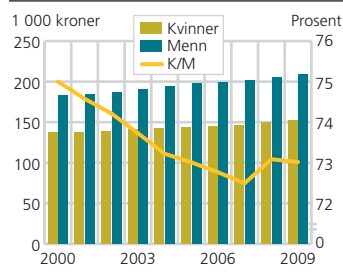
Både for kvinner og menn kommer i overkant av to tredjedeler av bruttoinntekten fra lønnsinntekt. Kvinner får en større del av inntekten som ytelser fra folketrygden (blant annet fordi det er langt flere kvinnelige pensjonister), mens menn har større næringsinntekter og aksjeutbytte.

Minstepensjonistene er kvinner

Den store inntektsforskjellen mellom menn og kvinner skyldes ikke bare at kvinner fortsatt er mindre yrkesaktive og har kortere arbeidstid. Her trekker vi med oss den nære historien, fordi dagens pensjonister har en pensjon som i stor grad er basert på og bestemt av deres tidligere yrkesaktivitet.

I 2009 var gjennomsnittlig alderspensjon for menn 209 000 kroner, sammenliknet med 152 600 kroner for kvinner. Kvinners pensjon som andel av menns er 73 prosent. Dette henger sammen med at nesten halvparten av de kvinnelige pensjonistene fortsatt er minstepensjonister, mens dette bare gjelder hver tiende mannlige pensjonist. Sagt på en annen måte: Ni av ti minstepensjonister er kvinner.

Gjennomsnittlig alderspensjon. Kvinner og menn og kvinners pensjon som andel av menns

Kilde: NAV.

Minst kjønnsforskjeller i nord

Både inntektsnivået og den relative forskjellen mellom menn og kvinner varierer kraftig både fra fylke til fylke og mellom kommunene. Kvinner i Oslo hadde høyest inntekt i 2008 (316 600 kroner), mens kvinner i Nord-Trøndelag hadde lavest (240 500 kroner). Forskjellen mellom kvinners og menns inntekt er størst i Rogaland, minst i Finnmark. Dette gjelder uansett om man ser på forskjell i kroner, eller som kvinners andel av menns inntekt. I Rogaland hadde menn en inntekt på 217 900 kroner mer enn kvinner, mens i Finnmark var forskjellen på 80 500.

Fylkesvis ser vi et mønster med minst relativ inntektsforskjell i de tre nordligste fylkene, og størst forskjell i sør og vest (Rogaland, Agder-fylkene, Hordaland og Møre og Romsdal).

Dersom vi ser på kommunene, er det enda større variasjon i inntektsforskjellene mellom kvinner og menn. I noen kommuner i Finnmark utgjør kvinners inntekt omtrent det samme som menns, særlig i Kautokeino og Karasjok. Det er menns lave inntektsnivå i disse kommunene som er årsaken til dette. På den annen side er det flere kommuner på Vestlandet der kvinnene har under halvparten av mennenes inntekt.

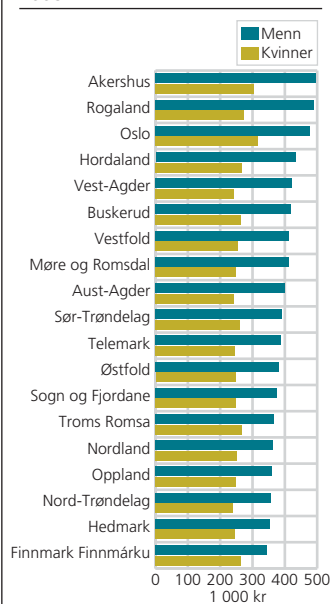
Asker og Bærum har det høyeste inntektsnivået i landet både for kvinner og menn, likevel har kvinner i disse kommunene kun litt over halvparten av menns inntekt.

Mannens gods og gull?

I motsetning til inntekt lar formue seg ikke så lett knytte til enkeltpersoner i en familie eller husholdning. Noen ganger kan det være litt tilfeldig hvem som står oppført som «eier» av ulike formuesobjekter, andre ganger er dette mer et uttrykk for tradisjonelle holdninger og maktforhold i familien.

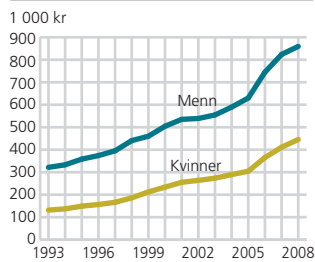
I 2008 hadde norske menn i gjennomsnitt en skattepliktig bruttoformue på 859 300 kroner, sammenliknet med 445 400 kroner for kvinner. Kvinners bruttoformue var om lag halvparten av menns, mens den i 1993 var på rundt 40 prosent. Dersom vi ser på skattepliktig nettoformue, er det imidlertid svært små forskjeller mellom kvinner og menn, noe som blant annet skyldes at menn har mer gjeld. I 2008 var kvinners skattepliktige nettoformue i gjennomsnitt 133 400 kroner og menns 137 100 kroner.

Gjennomsnittlig bruttoinntekt. Kvinner og menn, etter fylke. 2008

Kilde: Skattestatistikk for personer.

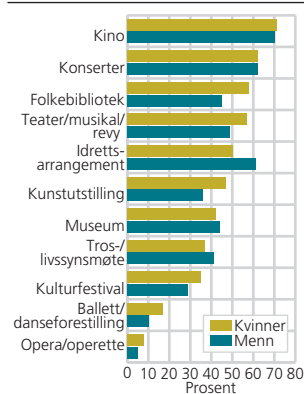
Skattepliktig bruttoformue. Kvinner og menn.

Kilde: Skattestatistikk for personer.

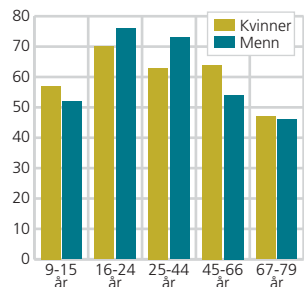
Kvinner ivrige kulturbrukere

Andel kvinner og menn som har benyttet ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 2008

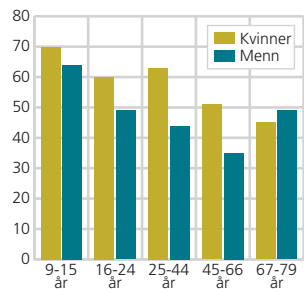
Kilde: Norsk kulturbarometer.

Andel kvinner og menn som har vært på konsert siste 12 måneder, etter alder. 2008

Kilde: Norsk kulturbarometer.

Andel kvinner og menn som har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter alder. 2008

Kilde: Norsk kulturbarometer.

Kvinner benytter i større grad enn menn kulturtilbud som teater, opera, ballettforestillinger, kunstutstillinger og bibliotek. Menn går oftest på idrettsarrangement. Når det gjelder kino og kulturfestivaler, museer og konserter, er det ingen store kjønnsforskjeller.

Stadig flere menn finner veien til teater -, musikal - eller revyforestillinger, 49 prosent i 2008 mot bare 38 prosent i 1991. For kvinnene var andelen henholdsvis 57 og 51 prosent. Kvinner er de ivrigste kulturbrukerne uansett aldersgruppe.

Operaelskere eldst ...

Fra 1991 og til i dag har stadig flere besøkt opera- og operetteforestillinger, 8 prosent kvinner og 5 prosent menn i 2008. De besøkende er godt voksne kvinner og menn, 14 og 11 prosent var i aldersgruppen 67-74 år i 2008.

... og kinopublikummet yngst

Å gå på kino er populært. Sju av ti, både av kvinner og menn, var på kino i løpet av de siste tolv månedene i 2008. I samme periode var hele 95 prosent kvinner og 90 prosent menn i alderen 20-24 år på kino.

Gjennomsnittsalderen for kinopublikummet er 34 år, den laveste blant brukerne av alle kulturtilbud.

Teknikk for menn, kunst for kvinner

Besøkstallene på norske museer forandret seg lite fra 1991 til 2008, andelen har ligget mellom 40 og 47 prosent per år for både kvinner og menn. Mens menn i større grad velger tekniske museer, velger kvinner kunst. Interessen for naturhistoriske og arkeologiske museer er lik for begge kjønn.

36 prosent av mennene og 47 prosent av kvinnene hadde vært på kunstutstilling. Denne forskjellen har holdt seg konstant fra begynnelsen av 1990-tallet.

Flest kvinner på bibliotek ...

Færre besøker folkebibliotekene nå enn før, og flertallet av brukerne er kvinner. Seks av ti kvinner hadde besøkt et folkebibliotek i 2008. Barn og unge bruker biblioteket mest. Blant jenter og gutter i alderen 9-12 år er det 69 prosent som besøker folkebiblioteket i løpet av et år. I gjennomsnitt er vi på biblioteket 5,5 ganger i året.

... og menn på idrettsarrangement

Det er en større andel menn (61 prosent) enn kvinner (50 prosent) som går på idrettsarrangement. Blant gutter i aldersgruppen 9-15 år er besøksandelen per år 72 prosent, mens for kvinner i alderen 67-79 år er den bare 23 prosent. Menn ser i større grad på fotball enn kvinner, som oftest ser på håndball når de går på et idrettsarrangement.

Sterk vekst for nye medier

Færre leser trykte aviser nå enn før. Tidligere var det flest menn som leste aviser, mens det i 2008 var 69 prosent kvinner og 67 prosent menn som leste

aviser en gjennomsnittsdag. Dette er en nedgang for begge kjønn siden 1991, fra henholdsvis 82 og 87 prosent. I gjennomsnitt bruker norske kvinner og menn rundt 27 minutter per dag på å lese papiraviser, 12 minutter mindre enn i 1991.

Det at færre leser trykte aviser og bruker mindre tid på å lese papiraviser, har sammenheng med nye mediers betydelige innpass på markedet de senere årene. 67 prosent kvinner og 75 prosent menn brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2008. Dette er en enorm økning fra 1997, da andelen var 3 og 10 prosent. Blant barn og unge er andelen Internett-brukere nokså lik mellom kjønnene. Fra 25-årsalderen og oppover er andelen størst blant menn. Kvinner og menn i aldersgruppen 67-79 år surfer minst på nettet, 16 prosent av kvinnene og 42 prosent av mennene.

Menn bruker hjemme-PC i større grad enn kvinner. Denne forskjellen gjelder alle alderstrinn, med unntak av de unge. Allikevel er det stadig flere kvinner som logger seg på PC-en hjemme, og økningen det siste året gjaldt kun kvinner. I 2008 var andelen 55 prosent for kvinner og 62 for menn, mot 6 og 16 prosent i 1994. Blant kvinner i alderen 67-79 år bruker bare 16 prosent hjemme-PC per dag, mot 35 prosent menn i samme aldersgruppe.

Mindre TV

Til tross for økt tilgang til fjernsynskanaler som sender programmer døgnet rundt, ser vi ikke mer på TV. Andelen som ser fjernsyn en gjennomsnittsdag, var rundt 80 prosent for kvinner og menn både i 1991 og i 2008. Nyhetssendingene er av de programmene flest får med seg i løpet av en dag, deretter følger serier, sport og underholdning.

Flest kvinner leser ukeblad ...

19 prosent kvinner leser ukeblad en gjennomsnittsdag. Blant menn er andelen 7 prosent. Både for menn og kvinner har ukebladlesingen gått ned fra begynnelsen av 1990-tallet, men det har vært små endringer de senere årene. I aldersgruppen 67-79 år er andelen kvinnelige lesere 23 prosent per dag, for gutter i alderen 9-15 år er andelen 3 prosent.

... og bøker

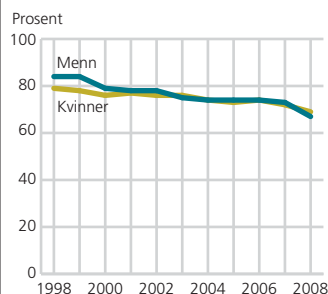
En av fire oppga at de leste bøker på fritida i 2008. Noen flere kvinner enn menn leser bøker, henholdsvis 28 og 18 prosent. Skjønnlitterære bøker er mest populære hos begge kjønn. Kvinner kjøper oftest bøker gjennom bokklubb eller låner av andre. Menn derimot, kjøper som oftest bøkene i bokhandelen eller leser bøker de har fått i gave.

Radio mindre populært

Interessen for radioen har minket, til tross for økt tilbud av kanaler og utvidet sendetid. I 1991 lyttet 69 prosent av kvinnene og 73 prosent av mennene til radio i løpet av en dag, mot 52 og 56 prosent i 2008.

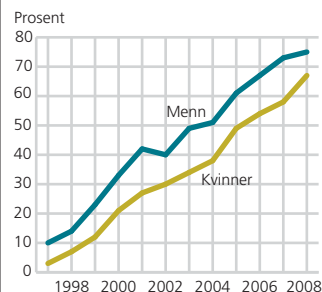
I gjennomsnitt lyttet man til radio 80 minutter daglig i 2008. I 1991 brukte kvinner 110 minutter på radiolytting i løpet av dagen. Dette var redusert til 69 minutter i 2008, og for menn fra 103 til 91 i samme periode.

Andel avislesere en gjennomsnittsdag. Kvinner og menn

Kilde: Norsk mediebarometer.

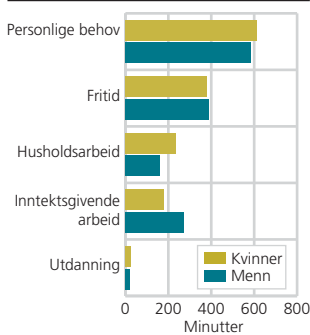
Andel som har brukt Internett en gjennomsnittsdag. Kvinner og menn

Kilde: Norsk mediebarometer.

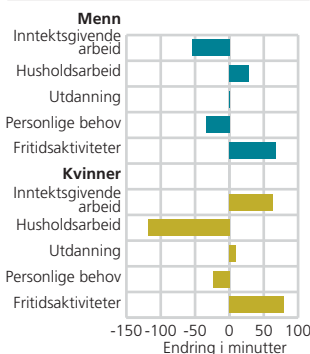
Døgnets 24 timer¹

Tid brukt på ulike aktiviteter en gjennomsnittsdag. Kvinner og menn. 16-74 år. 2000

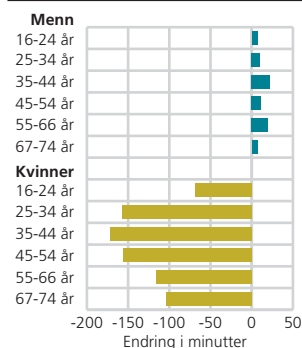
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen.

Endring i tid brukt på ulike hovedaktiviteter fra 1971 til 2000. Kvinner og menn. 16-74 år

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen.

Endring i tid brukt på husarbeid fra 1971 til 2000. Kvinner og menn. 16-74 år

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen.

I løpet av et døgn

brukte kvinner i år 2000 10 timer og 11 minutter på personlige behov som søvn, annen personlig pleie og måltider. Dette var et gjennomsnitt for alle dager i uka. Menn brukte 9 timer og 46 minutter av døgnet på disse aktivitetene.

I overkant av 6 timer per døgn gikk med til fritidsaktiviteter for både kvinner og menn. Hensholdsvis 2 timer og 40 minutter for menn og nesten 4 timer for kvinner ble brukt på husholdsarbeid. Av denne tiden gikk 2 timer med til husarbeid for kvinnene og 50 minutter for mennene.

I gjennomsnitt ble 3 timer av døgnet brukt til inntektsgivende arbeid for kvinnene, og 4 ½ time for mennene. Resten av døgnets 24 timer gikk blant annet med til utdanning, i gjennomsnitt litt over 20 minutter for både kvinner og menn.

Fra 1970-tallet og fram til 2000 ...

Kvinner og menn brukte stadig mer av tiden sin på fritidsaktiviteter. I år 2000 brukte de i gjennomsnitt over 6 timer per døgn, noe som var en økning på over 1 time for begge kjønn siden 1970-tallet. Kvinnene reduserte husholdsarbeidet med 2 timer og inntektsgivende arbeid med 1 time. Mennene økte husholdsarbeidet med ca. ½ time, og reduserte inntektsgivende arbeid med 1 time. Tid brukt til utdanning endret seg lite for begge kjønn i denne perioden.

Mor vasket - far snekret

Blant foreldrepar med barn i alderen 1-6 år brukte mødre mer tid på inntekts-givende arbeid enn før, men fedres tidsbruk innen husholdsarbeid endret seg lite i perioden 1970-2000. Mor brukte drøyt dobbelt så mye tid på husarbeid som far. Til gjengjeld brukte far langt mer tid på vedlikeholdsarbeid enn mor.

Vedlikeholdsarbeidet utgjorde likevel en svært liten andel av det totale husholdsarbeidet. Tiden fedre brukte til omsorg for barn økte fra 1990-tallet, og de tok ut mer fødselspermisjon enn tidligere.

Mer fritid

Den kraftige økningen i fritiden fra 1970-tallet og fram til 2000 førte ikke til noen særlig mer tid brukt til idrett og friluftsliv. Derimot var det en betydelig økning i fjernsynseing blant både kvinner og menn. Økningen på 1 time for begge kjønn skyldtes både høyere andel som så på TV per dag, og at de brukte mer tid på dette per dag.

Både kvinner og menn brukte over 1 time mer på søvn på søndager enn i uka ellers, og et kvarter mer på måltider i helgene enn i ukedagene.

¹ Tidsbruksundersøkelsen er en kartlegging av hva folk gjør og deres samværsformer. Den har tidligere blitt gjennomført i 1971, 1980, 1990 og sist i 2000. Neste undersøkelse gjennomføres i 2010.

Mer alene, mindre hjemme

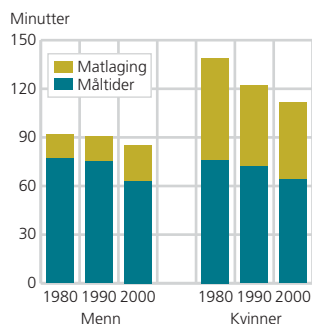
For både kvinner og menn i alderen 16-74 år økte tiden man var alene med noe over 1 time per døgn fra 1990 til 2000 - til nesten 15 timer for menn og 14 ½ time for kvinner. Dette gjaldt en gjennomsnittsdag og inkluderte nattesøvn.

Vi var mindre hjemme i år 2000 enn vi var i 1980. Kvinner tilbrakte 16 timer i hjemmet og menn 14 ½ time. Tiden hjemme ble mer redusert for kvinner (30 minutter) enn for menn (10 minutter) i perioden 1980-2000.

Ut på tur

Privatbilen ble mest brukt når vi var på reise. Andelen som brukte bil økte fra 1980 til 2000, og det var omtrent like mange kvinner og menn som brukte bilen. Men tiden vi brukte i bilen holdt seg nesten konstant i denne perioden, henholdsvis 47 minutter for kvinnene og 1 time for mennene en gjennomsnittsdag.

Tid brukt på matlaging og måltider. Kvinner og menn. 16-74 år

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen.

Mindre tid til måltider

Til tross for utallige TV-kokkers popularitet ble det ikke brukt mer tid på kjøkkenet.

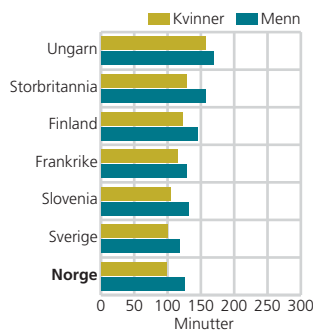
Tiden brukt på måltider gikk ned for begge kjønn fra 1980 til 2000, med henholdsvis 12 minutter for kvinnene og 14 minutter for mennene. Kvinner og menn brukte i gjennomsnitt 1 time på måltider i 2000.

I perioden 1980-2000 økte tidsbruken på matlaging med 7 minutter for menn, mens den gikk ned med 15 minutter for kvinner. I år 2000 brukte menn 20 minutter og kvinner 50 minutter per dag på matlaging.

Mindre tid på husholdsarbeid enn andre europeere

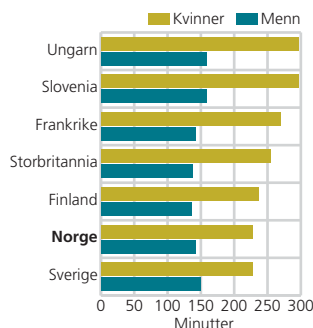
Sammenlignet med andre europeiske land brukte norske kvinner og menn i alderen 20-74 år mer tid på fritidsaktiviteter, men mindre tid på husholdsarbeid i 2000. Norske kvinner brukte mindre tid på måltider og personlig pleie sammenlignet med kvinner i andre land, men var av de som brukte mest tid på inntektsgivende arbeid og utdanning. Det samme gjaldt norske menn. Franske kvinner og menn sov mest med nesten 9 timer, og norske kvinner og menn minst med nesten 8 timer.

Tid brukt foran TV/video i utvalgte land. Kvinner og menn. 20-74 år. En gjennomsnittsdag. 2000

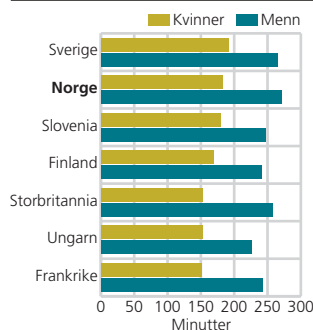
Kilde: Eurostat.

Tid brukt på husholdsarbeid i utvalgte land. Kvinner og menn. 20-74 år. En gjennomsnittsdag. 2000

Kilde: Eurostat.

Tid brukt på inntektsgivende arbeid og utdanning i utvalgte land. Kvinner og menn. 20-74 år. En gjennomsnittsdag. 2000

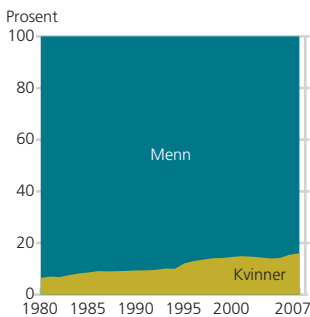

Kilde: Eurostat.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/tidsbruk/>

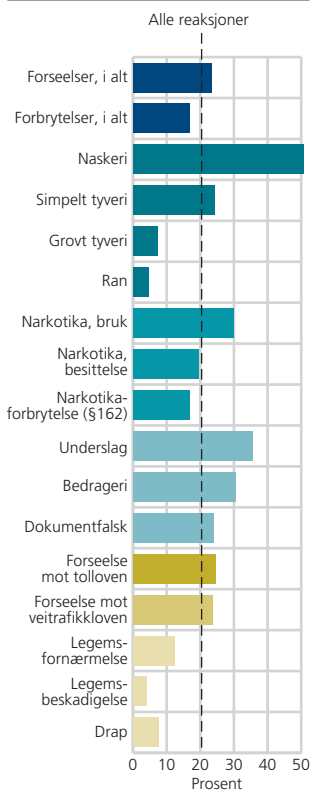
Gjerningsmannen sjelden kvinne

Straffereaksjoner for forbrytelser. Kvinner og menn

Kilde: Kriminalstatistikk.

Kvinneandel blant straffede for utvalgte typer hovedlovbrudd. 2007

Kilde: Kriminalstatistikk.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/kriminalitet/>

Flere kvinner tas for lovbrudd

Kvinnelige gjernings-«menn» er fortsatt sjeldne, men de er vanligere enn før. Av totalt 307 000 straffede for lovbrudd i 2007 var 66 800 kvinner, og de utgjorde dermed 23 prosent av alle straffede.

Ser vi på straffereaksjoner for forbrytelser, finner vi en lavere kvinneandel enn for lovbrudd totalt. Av alle straffereaksjoner for forbrytelser ble bare 16 prosent ilagt kvinner. Det har likevel vært en klar økning siden begynnelsen av 1980-tallet, da kvinners andel av straffereaksjonene var i underkant av 7 prosent.

Som for menn er det i aldersgruppen 18-20 år vi finner den største andelen siktede kvinner. Men sammenlignet med menn er det relativt flere siktede kvinner blant de yngste, i aldersgruppen 12-14 år utgjør jentene en tredjedel.

Kvinner begår vinnings- og narkotikalovbrudd

Kvinneandelen varierer mye for ulike typer lovbrudd. Særlig er kvinneandelen høy når det gjelder vinningskriminalitet, som simpelt tyveri og naskeri. Og her er det unge jenter som dominerer, og i aldersgruppen 11-14 år er det omtrent like mange siktede jenter som gutter.

Også dokumentfalsk, underslag og bedrageri samt bruk av narkotika er «typisk» kvinnekriminalitet. Men når det gjelder disse lovbruddene, er kvinnene noe eldre.

Generelt ser vi en klar tendens til at kvinneandelen blant de straffede er høyest for de minst alvorlige lovbruddene, og andelen reduseres med økende alvorlighetsgrad – både for tyveri og narkotikaforbrytelse. Dette gjelder også for vold, men andelen kvinner som ble straffet for drap, utgjør et unntak.

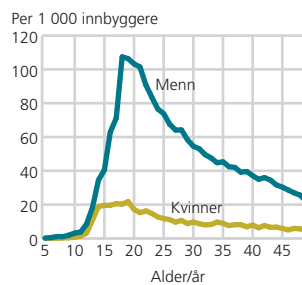
Få kvinner bak murene

Vel 9 prosent av de nyinnsatte i fengslene er kvinner. Men kvinner får noe kortere fengselsstraffer enn menn, og bare i underkant av 6 prosent av de innsatte er kvinner. For 25 år siden var andelen 3 prosent.

Utsatt for forskjellige typer vold

På spørsmål om de har vært utsatt for vold eller trusler om vold det siste året, svarer om lag 5 prosent bekreftende – og denne andelen har vært svært stabil de siste 20 årene. Kvinner og menn synes å ha omtrent like stor risiko for å bli ofre, og det er de yngste som oftest oppgir at de har vært utsatt for vold eller trusler om vold. Kvinner opplever i større grad å bli utsatt for vold og trusler i

Siktede for lovbrudd. Kvinner og menn, etter alder. 2005

Kilde: Kriminalstatistikk.

nære relasjoner og i sitt nærmiljø. Menn blir i større grad utsatt for fysisk vold på kveldstid og i helgene, fra helt eller delvis ukjente voldsutøvere og ute på offentlige steder.

Også anmeldelsene til politiet viser at de yngste, for begge kjønn, er mest utsatt. I alderen 19-24 år anmeldes det imidlertid dobbelt så mye vold begått mot menn som mot kvinner.

Når det gjelder ofre for anmeldte lovbrudd, utgjør menn en langt større andel av de som er utsatt for legemsbeskadigelse (85 prosent), enn for de mindre grove legemsfornærmelser (64 prosent) og truslene (53 prosent). Kvinner er derimot sterkt overrepresentert blant ofrene for mishandling i familieforhold (84 prosent) og seksualforbrytelser (86 prosent). Samlet for tiårsperioden 1999-2008 er nesten halvparten (46 prosent) av draps-ofrene kvinner.

Flere voldtekter

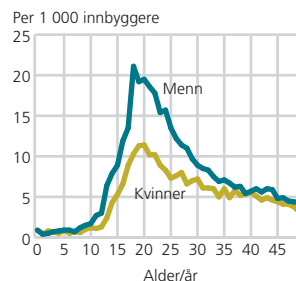
I løpet av 1980-tallet ble det en økt offentlig oppmerksomhet på seksuelle overgrep, og vi fikk en gradvis økning i antallet voldtekter behandlet i rettssystemet. I løpet av dette tiåret ble antallet ferdig etterforskede tilfeller av voldtekt nesten tredoblet. Selv om endringer i registreringspraksisen og det utvidete voldtektbegrepet i den nye straffeloven fra 2000 påvirker statistikkene, kan vi slå fast at antallet anmeldte voldtekter har økt ytterligere. Omfanget av anmeldte voldtekter de tre siste årene er mer enn dobbelt så høyt som i perioden 1993-1995. I løpet av 2008 ble det anmeldt om lag 120 voldtektforsøk og 940 voldtekter.

Kvinner fremdeles mest engstelige

Langt flere kvinner enn menn er urolige for å bli utsatt for vold på stedet der de bor. I 2007 var andelen 11 prosent, sammenlignet med 3 prosent av mennene. Det er særlig yngre kvinner som er engstelige for å bli utsatt for vold, i alderen 16-24 år er andelen 15 prosent, sammenlignet med 4 prosent av unge menn.

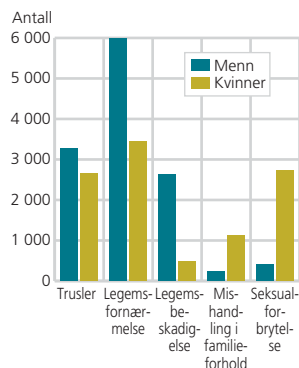
At kvinner i større grad enn menn blir utsatt for vold i sine nærmeste omgivelser, kan være noe av forklaringen på at langt flere kvinner enn menn sier at de har følt seg truet i sitt nærmiljø. Forskjellene er imidlertid svært store, og andelen kvinner som er urolige for vold og trusler, er langt høyere enn andelen kvinner som er utsatt for dette. Den største forskjellen mellom risiko for å bli utsatt og omfang av frykt, finner vi blant de eldste kvinnene. Omvendt er unge menn mest utsatt for – men langt sjeldnere urolige for – vold.

Ofre for voldskriminalitet. Kvinner og menn, etter alder. 2008

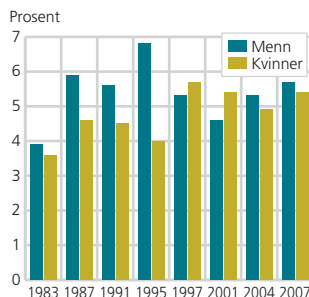
Kilde: Kriminalstatistikk.

Ofre, etter utvalgte typer hovedlovbrudd. Kvinner og menn. 2008

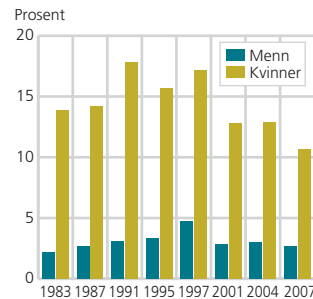
Kilde: Kriminalstatistikk.

Utsatte for vold eller trusler om vold siste 12 måneder. Kvinner og menn

Kilde: Levekårsundersøkelsen.

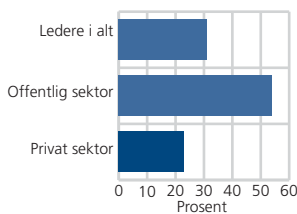
Urolige for vold eller trusler på bosted. Kvinner og menn

Kilde: Levekårsundersøkelsen.

Mot maktens tinder?

Andel kvinnelige ledere. 2008

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Flest mannlige ledere

Til tross for at kvinner nå utgjør 47 prosent av de sysselsatte, er de fortsatt i klart mindretall i lederyrkene. I 2008 var 31 prosent av alle ledere kvinner, en økning fra 26 prosent i 2001.

Andelen kvinnelige toppledere er enda lavere, 20 prosent, mens andelen mellomledere er noe høyere, 36 prosent. Flest kvinnelige ledere finner vi innenfor undervisning og helse- og sosialtjenester, hvor sju av ti ledere er kvinner.

Offentlig virksomhet mer kvinnevennlig?

Ser man på ledernes fordeling på kjønn, kan det ved første øyekast se ut som om offentlig virksomhet er mer «kvinnevennlig» i den forstand at andelen kvinnelige ledere er langt høyere enn i privat sektor: 55 prosent sammenlignet med 24 prosent. Men denne høye andelen kvinnelige ledere har selvfølgelig sammenheng med at offentlig sektor er kvinnedominert – 70 prosent av de sysselsatte er kvinner.

I forhold til antallet sysselsatte er det noen flere kvinner som har lederstillinger i privat sektor enn i offentlig sektor, henholdsvis 4,3 og 3,8 prosent. Dette gjelder 7,8 og 7,1 prosent av mennene.

Flere kvinnelige gründere?

Et stort flertall av alle nyetablerte foretak er såkalte enkeltpersonforetak, og hver tredje nyetablering i 2009 hadde en kvinnelig innehaver. Kvinner utgjorde derimot bare en fjerdedel av innehaverne av allerede etablerte enkeltpersonforetak. Kvinnelige etablerere finnes særlig i helse- og sosialtjenester, undervisning og andre sosiale og personlige tjenester.

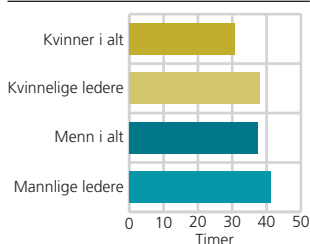
Når det er flere kvinnelige nyetablerere enn innehavere av bestående enkeltpersonforetak, så kan dette bety at kvinner oftere enn før danner slike foretak. Men det kan også bety at menn i større grad lykkes med slike etableringer og at kvinner gir opp underveis.

I 2009 var 40 prosent av styrerepresentantene i allmennaksjeselskaper (ASA) kvinner. Dette gjaldt 17 prosent av styrerepresentantene i aksjeselskaper (AS). ASA er foretak der ingen av deltakerne har personlig ansvar for foretakets forpliktelser. Et ASA vil vanligvis ha flere aksjonærer enn et AS, og har flere krav med hensyn til styre og aksjekapital.

Kvinnelige ledere jobber som menn

Kvinnelige ledere jobber mer enn andre kvinner. Fordi mange kvinner jobber deltid, blir forskjellen i arbeidstid mye mindre mellom kvinner og menn i lederstillinger enn mellom kvinner og menn generelt. Kvinnelige ledere hadde i 2008 en avtalt arbeidstid på 38 timer i uka, det vil si rundt 3 timer mindre enn mannlige ledere. Sysselsatte kvinner ellers hadde en avtalt arbeidstid på 31 timer i uka, 6 timer mindre enn gjennomsnittet for sysselsatte menn.

Utført arbeidstid. 2008

Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen.

Flere kvinner på Stortinget og i kommunestyrene

Kvinneandelen på Stortinget og i kommunestyrene økte kraftig fra slutten av 1960-tallet og fram til slutten av 1990-tallet. Etter å ha stagnert på 36 prosent ved stortingsvalgene i 1997 og 2001, økte kvinneandelen til 38 prosent ved valget i 2005, og til 40 prosent i 2009. I kommunestyrene har kvinneandelen økt til 38 prosent etter valget i 2007. I Sametinget er det i 2009 49 prosent kvinner.

Bare i de øvrige nordiske landene finner vi en like stor eller større andel kvinner i de lovgivende forsamlingene: Sverige med 47 prosent, Finland 42 og Danmark 37 prosent kvinner. Til sammenlikning er kvinneandelen i Tyskland 32, Storbritannia 20 og Frankrike 19 prosent.

Rundt 46 prosent av representantene i kommunestyrene ble gjenvalgt i 2007. Bare 39 prosent av kvinnene ble valgt på nytt, mot 50 prosent av mennene.

Færre medlemmer i politiske partier

Færre kvinner og menn er medlemmer av politiske partier i dag enn på 1980-tallet. Nedgangen har vært sterkest for menn. I 1980 var 21 prosent av mennene partimedlemmer og 12 prosent av kvinnene. I 2007 var andelen henholdsvis 9 og 7 prosent.

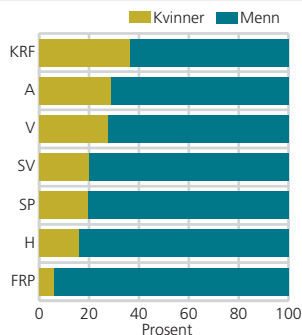
Ordførerne stort sett menn

Etter kommunevalget i 2007 var 97 av landets 430 ordførere kvinner, det vil si at 23 prosent av disse vervene er besatt av menn. Antallet kvinnelige ordførere har økt ved nesten hvert valg siden 1990-tallet, fra 55 valgte i 1991. Ved begge de to siste valgene er det blitt valgt om lag dobbelt så mange kvinnelige varaordførere som ordførere.

Flest kvinner til valgurnene

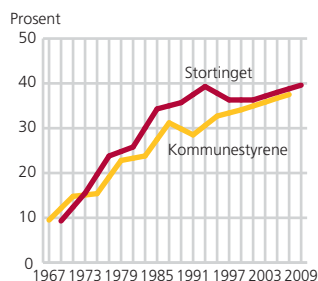
Tradisjonelt har menn hatt en noe høyere valgdeltakelse enn kvinner. Ved de første valgene etter annen verdenskrig var valgdeltakelsen blant menn litt høyere enn blant kvinner. På 1980-tallet var denne forskjellen utjevnet, og senere har flere kvinner enn menn brukt stemmeretten.

Andel kvinnelige og mannlige ordførere ved kommunestyrevalget 2007, fordelt på politiske partier

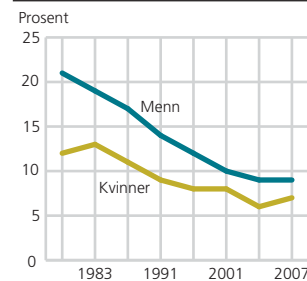
Kilde: Valgstatistikk.

Andel kvinner på Stortinget og i kommunestyrene

Kilde: Valgstatistikk.

Andel medlemmer av politisk parti. Kvinner og menn i alderen 16-74 år

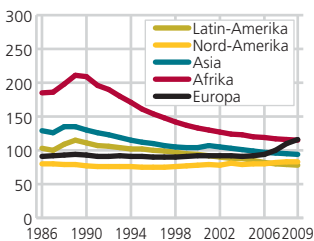

Kilde: Levekårsundersøkelsene.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/yrkeaku/>
<http://www.ssb.no/aku/>
<http://www.ssb.no/stortingsvalg/>
<http://www.ssb.no/kommvalg/>
<http://www.ssb.no/orgakt/>

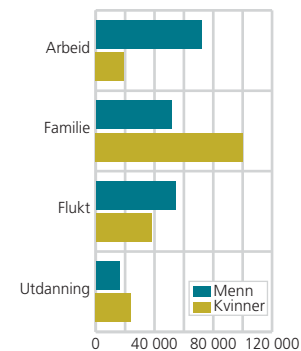
Piotr og Gunilla

Andel menn per 100 kvinner etter verdensdel

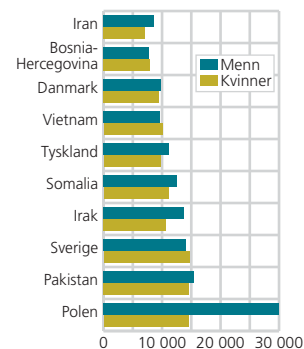
Kilde: Befolkningsstatistikk.

Ikke-nordiske innvandringer etter innvandringsgrunn. Kvinner og menn. 1990-2009

Kilde: Befolkningsstatistikk.

De ti største innvandrergroper. Kvinner og menn, etter landbakgrunn. 1. januar 2009

Kilde: Befolkningsstatistikk.

Like mange kvinner som menn

Blant innvandrere i Norge finner vi omtrent like mange kvinner som menn. I begynnelsen av 2009 var tallet på mannlige innvandrere likevel litt høyere enn antallet kvinnelige, 216 700 menn og 205 800 kvinner. Dette gir en kjønnsproporsjon på 95 kvinner per 100 menn. Forholdstallet varierer imidlertid etter landbakgrunn og region. Blant innvandrere fra Vest-Europa, Øst-Europa og Afrika er det et mannsoverskudd, mens det er et kvinneoverskudd blant innvandrere fra Asia, Nord- og Latin-Amerika.

Blant norskfødte med innvanderforeldre er det også flere menn enn kvinner (95 kvinner per 100 menn), dette skyldes at det fødes noe flere gutter enn jenter. Til sammen bodde det 85 600 norskfødte med innvanderforeldre i Norge ved inngangen til 2009.

Menn arbeidsinnvandrere – kvinner familieinnvandrere

Det er ulike grunner til at folk har innvandret til Norge. Noen kommer som flyktninger, mens andre kommer for å jobbe, for å stifte eller bli gjenforent med familie eller for å studere. Blant arbeidsinnvandrerne, som har vært den største gruppen de siste årene, har nær 80 prosent vært menn, mens blant familieinnvandrerne har 66 prosent vært kvinner. Ser vi bare på voksne familieinnvandrere, øker kvinneandelen til 75 prosent. Blant flyktninger er det et flertall menn (60 prosent), mens blant utdanningsinnvandrere, som også omfatter au-pairer, er det 60 prosent kvinner.

Mannsoverskudd fra Polen

Blant de ti største innvandrergroperne i Norge er det et klart mannsoverskudd. Dette skyldes overvekten av menn i den største gruppen, innvandrere fra Polen. Her er det mer enn dobbelt så mange menn som kvinner. Bare tre av de ti største landgruppene har kvinneoverskudd, dette gjelder innvandrere fra Bosnia, Vietnam og Sverige. I tillegg til Polen er det også et klart mannsoverskudd blant innvandrere fra Irak og Iran.

Fruktbarheten synker med økende botid

Innvandrere fra alle verdensdeler har høyere fruktbarhetsrate enn gjennomsnittet i Norge, som i 2008 var på 1,96 barn per kvinne. Innvandrerkvinner fra Øst-Europa har en fruktbarhet på 1,97, og fra Asia og Afrika henholdsvis 2,13 og 2,94. Fruktbarhetsforskjellene avtar med økende botid og fra en generasjon til den neste. Utviklingen viser at barn av førstegenerasjonsinnvandrere har et fruktbarhetsmønster som minner mer om den øvrige befolkningen enn foreldregenerasjonen.

Forskjeller i utdanningsnivå

91 prosent av både kvinner og menn i alderen 16-18 år var under videregående utdanning i 2008. Blant innvandrere i samme aldersgruppe var 71 prosent av kvinnene og 68 prosent av mennene i videregående utdanning, blant norskfødte med innvandrerforeldre henholdsvis 89 og 88 prosent. Elever med innvandrerbakgrunn har dårligere gjennomstrømning i videregående opplæring enn hele elevmassen.

Blant innvandrere som startet i videregående opplæring i 2003, hadde 41 prosent av guttene og 59 prosent av jentene fullført utdanningen i løpet av fem år. For alle ungdommer i samme årskull var de tilsvarende andelen 62 og 75. Men norskfødte med innvandrerforeldre fullfører i større grad, i denne gruppen gjaldt dette etter fem år 59 prosent av guttene og 72 prosent av jentene.

Det er få innvandrere i alderen 19-24 år som tar universitets- og høyskoleutdanning. I 2008 var det 20 prosent av kvinnene og 15 prosent av mennene. For norskfødte med innvandrerforeldre er andelen mye høyere: 41 prosent for kvinner og 31 prosent for menn, omtrent som i befolkningen ellers.

Lavere sysselsetting

Innvandrere har lavere sysselsetting enn den øvrige befolkningen, men sysselsettingsandelen varierer mye etter landbakgrunn. Særlig har kvinner med innvandrerbakgrunn lavt sysselsettingsnivå. Blant innvandrere i alderen 15-74 år hadde menn og kvinner mot slutten av 2008 en sysselsettingsandel på henholdsvis 69 og 59 prosent, sammenlignet med 75 og 69 prosent i hele befolkningen. Størst differanse mellom menns og kvinners sysselsetting finner vi blant innvandrergrupper fra Asia og Afrika, men også fra Nord-Amerika. Minst kjønnsforskjeller i sysselsettingsnivået er det blant nordiske innvandrere. Forskjellene mellom kjønnene er mindre blant norskfødte med innvandrerforeldre, menn i denne gruppen har noe høyere sysselsetting enn kvinner.

Lavest sysselsetting er det blant innvandrere med bakgrunn fra Afrika, med 43 prosent sysselsatte kvinner og 55 prosent sysselsatte menn.

Høy arbeidsledighet

I andre halvdel av 2009 var den registrerte arbeidsledigheten blant kvinner og menn henholdsvis 2,6 og 3,3 prosent. Blant innvandrere var andelen arbeidsledige høyere, for kvinner 6,9 prosent og menn 8,0. Arbeidsledigheten var høyest blant afrikanerne med 15,2 prosent ledighet for menn og 12,3 prosent for kvinner. Lavest arbeidsledighet finner vi blant innvandrere fra Norden og Vest-Europa, med et nivå som i befolkningen ellers.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre

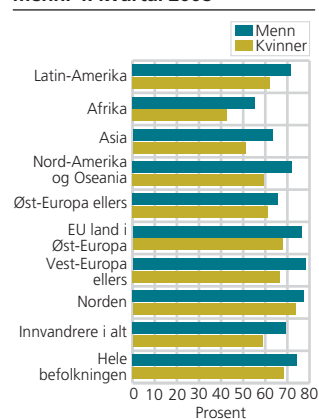
Innvandrere er personer som en eller annen gang har innvandret til Norge.

Norskfødte med innvandrerforeldre er født i Norge, men har to foreldre som er innvandrere.

Flyktning er de som ifølge Utlendingsdirektoratets flyktningregister har flyktningstatus og har fått oppholdstillatelse i Norge.

Landbakgrunn er for innvandrere eget fødeland. For norskfødte er dette foreldres eventuelle utenlandske fødeland.

Andel sysselsatte i prosent av personer i alderen 15-74 år etter landbakgrunn. Kvinner og menn. 4. kvartal 2008

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk.

Mer informasjon:
<http://www.ssb.no/innvbef/>
<http://www.ssb.no/innvgrunn/>
<http://www.ssb.no/innvregsys/>

Regionale forskjeller i likestilling

Kjønnslikestilling i kommunene

Statistisk sentralbyrå har siden 1999 publisert en indeks for å kunne si noe om likestilling mellom kvinner og menn i norske kommuner. Indeksen måler kun likestilling mellom kvinner og menn, ikke likestilling mellom ulike grupper etter for eksempel etnisitet, funksjonsevne eller seksuell identitet, derfor brukes begrepet kjønnslikestilling.

Likestilling i kommunene kan belyses på ulike måter. En indeks gjør det lettere å sammenligne kommuner med hensyn til flere indikatorer. Hvilke indikatorer som inngår i indeksen, er selvfølgelig avhengig av hva det finnes statistikk om. Men også metoden som brukes for å beregne indeksen, påvirker resultatene. Å konstruere en indeks for å måle kjønnslikestilling innebærer dermed å ta flere valg, både med tanke på innhold i og sammensetning av indikatorene.

Dimensjoner ved likestilling mellom kvinner og menn

Hva som menes med likestilling, er et diskusjonstema. Tidligere ble likestilling hovedsakelig definert som likestilling for kvinner, som for eksempel kvinners deltakelse i arbeidslivet. I dag handler likestilling også om likestilling for menn, og likestilling i hjemmet kan være vel så sentralt som i arbeidslivet. Indeksen for kjønnslikestilling i kommunene tar ikke stilling til hva som er

Ny indeks for kjønnslikestilling i kommunene

Indeksen ble endret i 2009. Sammenlignet med den gamle likestillingsindeksen har den flere indikatorer og utarbeides etter en mer sammensatt metode.

Kommunene får glidende poengskår fra 0 (minst mulig likestilling) til 1 (mest mulig likestilling) for hver av indikatorene, og dette slås til slutt sammen til en samleindeks (et veid gjennomsnitt). Indikatorene er som følger:

1. Institusjonelle og strukturelle rammer for lokal likestilling
  - 1.1. Offentlig tilrettelegging for potensiell likestilling
    - Andel barn 1-5 år i barnehage
  - 1.2. Næringsstruktur og utdanningsmønster
    - Andel sysselsatte i en kjønnsbalansert næring (en-siffernivå)
    - Forholdet mellom kvinner og menn i offentlig sektor
    - Forholdet mellom kvinner og menn i privat sektor
    - Andel elever i videregående skole i et kjønnsbalansert utdanningsprogram
2. Kvinners og menns lokale tilpasninger
  - 2.1. Fordeling av tidsbruk, arbeid/omsorg
    - Forholdet mellom kvinners og menns andel i arbeidsstyrken
    - Forholdet mellom andel kvinner og menn i deltidsarbeid
    - Andel fedre med fedrekvote eller mer (av fødselspermisjon)
  - 2.2. Fordeling av individuelle ressurser/innflytelse
    - Forholdet mellom andel kvinner og andel menn med høyere utdanning
    - Andel kvinnelige ledere
  - 2.3. Fordeling av politisk innflytelse
    - Andel kvinner i kommunestyret
  - 2.4. Fordeling av penger
    - Forholdet mellom kvinners og menns gjennomsnittlige bruttoinntekt

viktigst, men beskriver i hvilken grad det foreligger forskjeller mellom kvinner og menn innad i en kommune, og hvordan disse forskjellene varierer mellom regionene. Indikatorene som inngår i indeksen sier noe om flere dimensjoner som det ikke er helt klare skillelinjer mellom.

Indeksen omfatter både strukturelle rammer og kvinners og menns tilpasninger. Dette omfatter offentlig tilrettelegging som barnehagedekning, næringsstruktur og utdanningsmønster, men også tidsbruk - fordeling på arbeid og omsorg, individuelle ressurser og innflytelse, politisk deltagelse og inntekt.

Mest likestilte på Østlandet

Dersom kommunene deles inn i fire like store grupper etter grad av likestilling, kan vi se noen regionale mønstre.

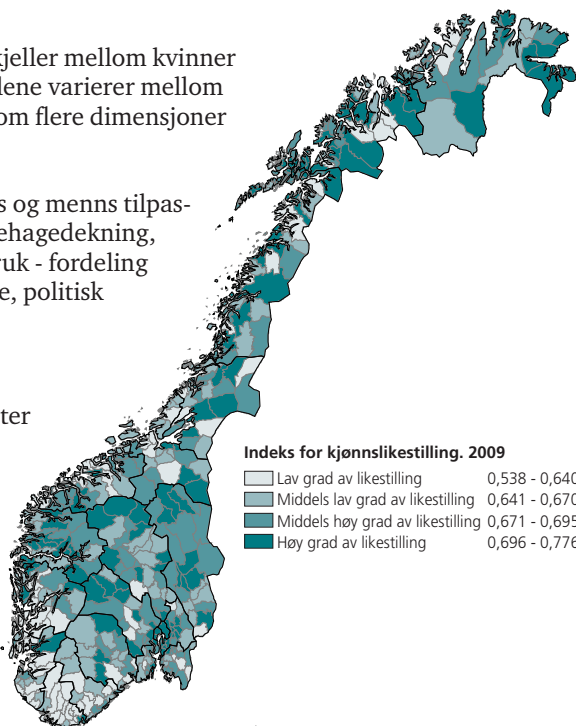
De mest likestilte kvinnene og mennene befinner seg hovedsakelig i kommuner i det sentrale og indre østlandsområdet. I tillegg finner vi mange kommuner med høy grad av likestilling i Sogn og Fjordane, Troms og Finnmark. Kommunene med minst likestilling finner vi i de to Agder-fylkene, samt Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal.

Dersom vi kun ser på de 108 kommunene som kategoriseres som mest likestilte, er det noen forskjeller mellom nord, vest og øst. Østlandskommunene med mest likestilling har en jevnere balanse mellom kvinner og menn med høyere utdanning. Oslo og mange kommuner i Akershus skiller seg også ut ved at relativt mange sysselsatte jobber i en næring som er kjønnsbalansert. I tillegg er det i privat sektor en jevnere balanse mellom kvinner og menn, mens i kommuner i nord er privat sektor mer mannsdominert. Det samme regionale mønsteret ser man imidlertid ikke i offentlig sektor, der er kjønnsbalansen noe jevnere i nord enn i øst.

Kommunene i Sogn og Fjordane med mest likestilling skiller seg ut ved at en særlig høy andel av fedrene tar ut fedrekvoten eller mer av foreldrepermisjonen. Det er omtrent ingen forskjell mellom kvinners og menns inntekt i Finnmarks-kommunene med mest likestilling.

Høy grad av likestilling i de største kommunene

Alle de største byene er blant kommunene med mest likestilling. Byene skårer jevnt over høyt på de fleste indikatorene selv om det er noe variasjon. For eksempel skiller Oslo seg ut med en lavere andel fedre som tar ut fedrekvoten. Kristiansand og Stavanger skiller seg ut ved å ha en lavere andel kvinner i arbeidsstyrken og større inntektsforskjeller enn kommunesnittet. Også Bergen har noe større inntektsforskjeller enn snittet. Både i Kristiansand, Stavanger, Bergen og Trondheim er det en lavere andel av lederne som er kvinner, enn i de fleste andre kommunene.

**Indeks for
kjønnslikestilling i
kommunene 2009.
Gruppert etter grad
av likestilling**

Kommuner med høy grad av likestilling

Kommune	Skår
0104 Moss	0,701
0138 Hobøl	0,702
0211 Vestby	0,730
0213 Ski	0,717
0214 Ås	0,762
0215 Frogn	0,707
0216 Nesodden	0,753
0217 Oppegård	0,765
0219 Bærum	0,755
0220 Asker	0,742
0226 Sørum	0,705
0227 Fet	0,724
0228 Rælingen	0,729
0230 Lørenskog	0,748
0231 Skedsmo	0,724
0233 Nittedal	0,712
0234 Gjerdrum	0,706
0235 Ullensaker	0,704
0301 Oslo kommune	0,769
0402 Kongsvinger	0,704
0403 Hamar	0,749
0415 Løten	0,703
0427 Elverum	0,697
0429 Åmot	0,736
0436 Tolga	0,726
0437 Tynset	0,715
0438 Alvdal	0,703
0501 Lillehammer	0,744
0511 Dovre	0,703
0512 Lesja	0,717
0513 Skjåk	0,711
0517 Sel	0,713
0521 Øyer	0,705
0533 Lunner	0,704
0541 Etnedal	0,699
0545 Vang	0,715
0604 Kongsberg	0,712
0612 Hole	0,738
0616 Nes (Buskerud)	0,698
0617 Gol	0,700
0619 Ål	0,703
0620 Hol	0,710
0622 Krødsherad	0,704
0626 Lier	0,713
0627 Røyken	0,709
0704 Tønsberg	0,710
0722 Natterøy	0,709
0723 Tjorne	0,723
0826 Finn	0,713
0829 Kviteseid	0,698
0830 Nissedal	0,712
1001 Kristiansand	0,707
1103 Stavanger	0,704
1134 Suldal	0,698
1201 Bergen	0,730
1233 Ulvik	0,749
1266 Masfjorden	0,706
1411 Gulen	0,716
1418 Balestrand	0,713
1419 Leikanger	0,743
1420 Sogndal	0,711
1421 Aurland	0,755
1429 Fjaler	0,716
1430 Gaular	0,732
1432 Førde	0,696
1443 Eid	0,698
1445 Gloppen	0,724
1502 Molde	0,717
1525 Stranda	0,724
1526 Stordal	0,706
1601 Trondheim	0,738
1640 Røros	0,726
1644 Holtålen	0,754
1663 Malvik	0,697
1702 Steinkjer	0,718
1719 Levanger	0,707
1729 Inderøy	0,698
1736 Snåsa	0,726
1740 Namsskogan	0,703
1743 Høylandet	0,707
1804 Bodø	0,731
1805 Narvik	0,716
1813 Brønnøy	0,717
1824 Vefsn	0,697
1828 Nesna	0,736
1833 Rana	0,699
1838 Gildeskål	0,720
1849 Hamarøy	0,733
1852 Tjeldsund	0,736
1860 Vestvågøy	0,696
1870 Sortland	0,723
1901 Harstad	0,708
1902 Tromsø	0,756
1911 Kvæfjord	0,705
1913 Skånland	0,698
1922 Bardu	0,714
1923 Salangen	0,721
1924 Målselv	0,717
1926 Dyrøy	0,726
1927 Tranøy	0,733
1942 Nordreisa	0,704
1943 Kvænangen	0,731
2002 Vardø	0,740
2003 Vadsø	0,776
2021 Karasjohka Karasjok	0,720
2023 Gamvik	0,709
2027 Unjárga Nesseby	0,763
2030 Sør-Váranger	0,756

Kommuner med middels høy grad av likestilling

Kommune	Skår
0101 Halden	0,684
0105 Sarpsborg	0,673
0106 Fredrikstad	0,672
0119 Marker	0,680
0123 Spydeberg	0,679
0124 Asim	0,675
0125 Eidsberg	0,675
0136 Rygge	0,687
0229 Enebakk	0,694
0236 Nes (Akershus)	0,695
0238 Nannestad	0,692
0412 Ringsaker	0,674
0417 Stange	0,684
0423 Grue	0,685
0428 Trysil	0,685
0430 Stor-Elvdal	0,673
0432 Rendalen	0,682
0434 Engerdal	0,676
0439 Folldal	0,671
0441 Os (Hedmark)	0,678
0502 Gjøvik	0,690
0515 Vågå	0,695
0532 Jevnaker	0,671
0534 Gran	0,690
0542 Nord-Aurdal	0,681
0543 Vestre Slidre	0,681
0544 Øystre Slidre	0,695
0602 Drammen	0,688
0605 Ringerike	0,673
0624 Øvre Eiker	0,678
0625 Nedre Eiker	0,682
0628 Hurum	0,692
0632 Rollag	0,690
0633 Nore og Uvdal	0,672
0701 Horten	0,678
0702 Holmestrand	0,686
0706 Sandefjord	0,687
0713 Sande (Vestfold)	0,673
0720 Stokke	0,677
0805 Porsgrunn	0,683
0806 Skien	0,678
0807 Notodden	0,694
0828 Seljord	0,693
0901 Risør	0,681
0904 Grimstad	0,689
0906 Arendal	0,688
1102 Sandnes	0,679
1106 Haugesund	0,686
1231 Ullensvang	0,678
1235 Voss	0,692
1243 Os (Hordaland)	0,671
1246 Fjell	0,675
1252 Modalen	0,678
1412 Solund	0,674
1422 Lærdal	0,687
1426 Luster	0,690
1428 Askvoll	0,678
1431 Jølster	0,690
1433 Naustdal	0,685
1444 Hornindal	0,693
1449 Stryn	0,689
1504 Ålesund	0,692
1505 Kristiansund	0,676
1516 Ulstein	0,680
1519 Volda	0,675
1520 Ørsta	0,681
1523 Ørskog	0,681
1524 Norddal	0,688
1528 Sykkylven	0,684
1560 Tingvoll	0,695
1566 Surnadal	0,677
1567 Rindal	0,675
1571 Halså	0,684
1612 Hemne	0,674
1621 Ørland	0,692
1634 Oppdal	0,687
1635 Rennebu	0,671
1684 Selbu	0,677
1703 Namsos	0,688
1714 Stjørdal	0,679
1718 Leksvik	0,671
1723 Mosvik	0,676
1738 Lierne	0,686
1742 Grong	0,693
1748 Fosnes	0,672
1811 Bindal	0,677
1812 Sømma	0,676
1820 Alstahaug	0,692
1826 Hattfjelldal	0,687
1827 Dønna	0,680
1835 Træna	0,678
1840 Saltdal	0,676
1851 Lødingen	0,683
1853 Evenes	0,673
1866 Hadsel	0,678
1871 Andøy	0,691
1874 Moskenes	0,679
1915 Bjarkøy	0,688
1920 Lavangen	0,690
1925 Sørreisa	0,686
1929 Berg	0,683
1931 Lenvik	0,684
2004 Hammerfest	0,682
2012 Alta	0,686
2014 Loppa	0,674
2019 Nordkapp	0,683
2020 Porsanger Porsángu Porsanki	0,680
2022 Lebesby	0,680
2028 Båtsfjord	0,672

Kommuner med middels lav grad av likestilling

Kommune	Skår
0111 Hvaler	0,642
0121 Rømskog	0,654
0122 Trøgstad	0,643
0135 Råde	0,663
0137 Våler (Østfold)	0,647
0221 Aurskog-Høland	0,670
0237 Eidsvoll	0,660
0418 Nord-Odal	0,641
0419 Sør-Odal	0,666
0425 Åsnes	0,659
0426 Våler (Hedmark)	0,669
0514 Lom	0,659
0516 Nord-Fron	0,669
0519 Sør-Fron	0,665
0520 Ringebru	0,660
0522 Gausdal	0,670
0528 Østre Toten	0,660
0529 Vestre Toten	0,664
0536 Søndre Land	0,642
0538 Nordre Land	0,656
0615 Flå	0,646
0618 Hemsedal	0,670
0623 Modum	0,665
0709 Larvik	0,659
0711 Svelvik	0,665
0714 Hof	0,652
0716 Re (f.o.m. 2002)	0,643
0728 Lardal	0,660
0815 Kragerø	0,669
0819 Nome	0,641
0821 Bø (Telemark)	0,663
0822 Sauherad	0,649
0827 Hjarstad	0,662
0831 Fyresdal	0,650
0833 Tokke	0,654
0834 Vinje	0,669
0914 Tvedestrand	0,668
0926 Lillesand	0,670
0929 Åmli	0,656
0937 Evje og Hornes	0,641
0940 Valle	0,663
0941 Bykle	0,666
1002 Mandal	0,659
1004 Flekkefjord	0,643
1112 Lund	0,651
1120 Klepp	0,652
1121 Time	0,666
1122 Gjesdal	0,644
1124 Sola	0,665
1135 Sauda	0,667
1141 Finnøy	0,645
1151 Utsira	0,647
1216 Sveio	0,656
1227 Jondal	0,647
1232 Eidfjord	0,649
1234 Granvin	0,646
1238 Kvam	0,650
1245 Sund	0,653
1247 Askøy	0,665
1256 Meland	0,650
1260 Radøy	0,659
1263 Lindås	0,653
1401 Florø	0,661
1416 Høyanger	0,660
1417 Vik	0,641
1424 Ardal	0,652
1438 Bremanger	0,655
1439 Vågsøy	0,662
1532 Giske	0,663
1539 Rauma	0,654
1563 Sunndal	0,654
1573 Smøla	0,661
1576 Aure	0,646
1617 Hitra	0,641
1620 Frøya	0,648
1624 Rissa	0,658
1627 Bjørn	0,656
1632 Roan	0,652
1633 Osen	0,645
1636 Meldal	0,667
1653 Melhus	0,651
1657 Skaun	0,663
1662 Klæbu	0,655
1665 Tydal	0,651
1711 Meråker	0,649
1725 Namdalseid	0,650
1744 Overhalla	0,664
1750 Vikna	0,661
1751 Nærøy	0,646
1815 Vega	0,662
1818 Herøy (Nordland)	0,644
1822 Leirfjord	0,664
1825 Grane	0,651
1832 Hemnes	0,654
1834 Lurøy	0,642
1837 Meløy	0,641
1841 Fauske	0,663
1850 Tysfjord	0,657
1851 Værøy	0,657
1865 Vågan	0,670
1917 Ibestad	0,647
1936 Karlsøy	0,645
1938 Lyngen	0,664
2011 Guovdageaidnu Kautokeino	0,670
2015 Hasvik	0,662
2024 Berlevåg	0,663
2025 Deatnu Tana	0,663

Kommuner med lav grad av likestilling

Kommune	Skår
0118 Åremark	0,622
0127 Skiptvet	0,615
0128 Rakkestad	0,633
0239 Hurdal	0,608
0420 Eidskog	0,629
0540 Sør-Aurdal	0,640
0621 Sigdal	0,637
0631 Flåberg	0,613
0719 Andebu	0,619
0811 Siljan	0,636
0814 Bamble	0,634
0817 Drangedal	0,552
0911 Gjerstad	0,598
0912 Vegårshei	0,635
0919 Frøland	0,612
0928 Birkenes	0,614
0935 Iveland	0,569
0938 Bygland	0,620
1003 Farsund	0,632
1014 Vennesla	0,595
1017 Songdalen	0,588
1018 Søgne	0,639
1021 Mamardal	0,584
1026 Aseral	0,625
1027 Audnedal	0,608
1029 Lindesnes	0,598
1032 Lyngdal	0,633
1034 Hægebostad	0,538
1037 Kvinesdal	0,613
1046 Sirdal	0,595
1101 Eigersund	0,626
1111 Sokndal	0,590
1114 Bjerkreim	0,614
1119 Hå	0,619
1127 Randaberg	0,631
1129 Forsand	0,627
1130 Strand	0,604
1133 Hjelmeland	0,628
1142 Rennesøy	0,601
1144 Kviteseid	0,598
1145 Bokn	0,614
1146 Tysvær	0,615
1149 Karmøy	0,603
1160 Vindafjord	0,611
1211 Etne	0,601
1219 Bømlo	0,592
1221 Stord	0,630
1222 Fitjar	0,597
1223 Tysnes	0,616
1224 Kvinnherad	0,615
1228 Odda	0,630
1241 Fusa	0,622
1242 Samnanger	0,639
1244 Austevoll	0,608
1251 Vaksdal	0,632
1253 Osterøy	0,612
1259 Øygarden	0,598
1264 Austrheim	0,613
1265 Fedje	0,621
1413 Hyllestad	0,635
1441 Selje	0,611
1511 Vanylven	0,610
1514 Sande (Møre og Romsdal)	0,598
1515 Herøy (Møre og Romsdal)	0,615
1517 Hareid	0,635
1529 Skodje	0,613
1531 Sula	0,597
1534 Haram	0,611
1535 Vestnes	0,615
1543 Nesset	0,597
1545 Midsund	0,614
1546 Sandøy	0,578
1547 Aukra	0,640
1548 Fræna	0,602
1551 Eide	0,591
1554 Averøy	0,584
1557 Gjemnes	0,629
1613 Shillfjord	0,613
1622 Agdenes	0,604
1630 Åfjord	0,634
1638 Orkdal	0,635
1648 Midtre Gauldal	0,630
1717 Frosta	0,640
1721 Verdal	0,638
1724 Verran	0,607
1739 Røyrvik	0,629
1749 Flatanger	0,603
1755 Leka	0,627
1816 Vevelstad	0,621
1836 Rødøy	0,638
1839 Beiarn	0,618
1845 Sørfold	0,636
1848 Steigen	0,621
1854 Ballangen	0,634
1856 Røst	0,638
1859 Flakstad	0,630
1867 Bø (Nordland)	0,619
1868 Øksnes	0,601
1919 Gratangen	0,637
1928 Torsken	0,627
1933 Balsfjord	0,616
1939 Storfjord	0,638
1940 Gáivuotna Kálfjord	0,634
1941 Skjervøy	0,622
2017 Kvalsund	0,619
2018 Måsøy	0,623

Mer informasjon:

<http://www.ssb.no/likekom/>

Mer statistikk om kvinner og menn?

ssb.no

Dette er Kari og Ola gir enkelte smakebiter på Statistisk sentralbyrås statistikk som på en eller annen måte belyser kvinners og menns situasjon i samfunnet. På vår temaside om likestilling – www.ssb.no/likestilling/ – finner du en samlet oversikt over den nyeste statistikken, artikler og publikasjoner på ulike områder. Temasiden om likestilling finnes også på engelsk: www.ssb.no/likestilling_en/

Spørsmål om statistikk og publikasjoner kan rettes til vårt

Bibliotek og informasjonssenter

Bibliotek og informasjonssenteret er et kompetansesenter for offisiell norsk, utenlandsk og internasjonal statistikk, og ligger i Kongens gate 6 i Oslo.

Bibliotek og informasjonssenteret er et fagbibliotek som formidler og gjør tilgjengelig statistisk informasjon for allmennheten, forskningsmiljøer, medier, myndigheter og næringsliv.

Telefon: 21 09 46 42

E-post: biblioteket@ssb.no

© Statistisk sentralbyrå, januar 2010
Ved bruk av materiale fra denne
publikasjonen skal Statistisk
sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-537-7751-1 Trykt utgave
ISBN 978-82-537-7752-8 Elektronisk utgave